

Forsby kalkbrott

Fossil åker och förhistoriska boplatser

Arkeologisk utredning

Forsby 2:50
Österåkers socken
Vingåkers kommun
Södermanlands län

Jenny Holm

Forsby kalkbrott

Fossil åker och förhistoriska boplatser

Arkeologisk utredning

Forsby 2:50
Österåkers socken
Vingåkers kommun
Södermanlands län

Jenny Holm

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2013

Omslagsfoto: Forsby kalkbrott sett från ”kalkbrottsutsikten”. Foto från väster, Jenny Holm.

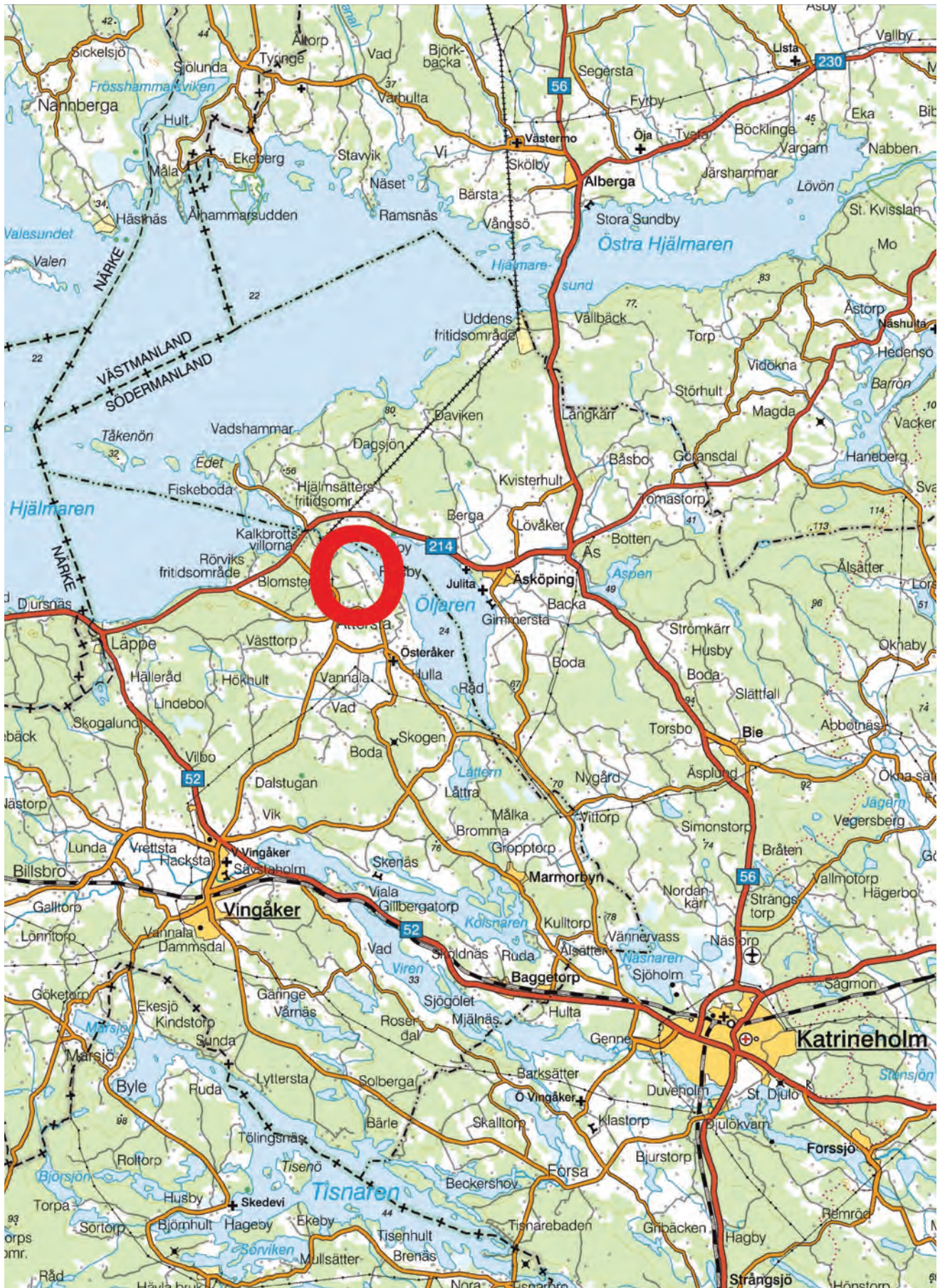
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-268-5

Tryck: Just Nu, Västerås 2013.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	6
Utredningsområdet.....	6
Målsättning och metod	7
Genomförande.....	7
Undersökningsresultat.....	8
Fornlämningar, fornyfynd och de historiska kartorna.....	8
Objektstabell.....	11
Utredningsområdet från norr till söder.....	12
Tolkning och utvärdering.....	16
Referenser.....	17
Kart- och arkivmaterial.....	17
Litteratur	17
Övrigt	17
Administrativa uppgifter	18
Bilagor.....	19
Bilaga 1. Kartor med objekt.....	19
Bilaga 2. Detaljkartor med objekt och delobjekt	22
Bilaga 3. Objektsbeskrivningar	31
Bilaga 4. Schaktplaner	41
Bilaga 5. Schakttabell.....	47
Bilaga 6. Anläggningsbeskrivningar.....	48

Figur 1. Utdrag ur digitala Översiktskartan. Platsen för den arkeologiska utredningen är markerad med en röd ring. Skala 1:100 000.

Sammanfattning

Vid den arkeologiska utredningen har 41 objekt identifierats. Förhistoriska boplatser har konstaterats på tre platser. Det är mindre boplatser på mellan 500 och 1000 kvadratmeter. Höjden över havet och fynd av bearbetad kvarts tyder på att boplatserna i första hand bör dateras till stenåldern. Den dominerande kategorin är annars röjningsrösen och fossil åkermark i form av röjningsröseområden och äldre åkerytor. Det finns också sentida anhopningar av röjningssten som här benämns stentippar. Till dessa ansluter hägnader i form av stenvallar och vällagda stenvmurar. Det finns också hägnader av äldre typ, så kallade stensträngar, som antingen kan höra till den fossila åkermarken eller markera en äldre gräns. Andra lämningar är stembrott, eller planerade stembrott, från historisk tid och en kolbotten.

De förhistoriska boplatserna, stensträngarna, områden med fossil åkermark och några av de enskilt liggande röjningsrösen är att betrakta som fast fornlämning. Övriga röjningsrösen, yngre stentippar, vallar och murar, samt stembrott och kolbotten sorterar in under kategorin övrig kulturhistorisk lämning.

Bland de presenterade objekten finns också några stensättningsliknande lämningar, naturliga stenanhopningar som diskuterats som möjliga gravar men avfärdats, och ett möjligt boplatsläge som utredningsgrävts och därefter avfärdats.

Figur 2. Vykort över kalkbrottet från 1950-talet. Bilden bör vara tagen från nordöst. Utredningsområdet sticker in en bit i bildens vänstra kant.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård har utfört en arkeologisk utredning, omfattande kart- och arkivstudier, fältinventering och sökschaktsgrävning, inför planerad utvidgning av Forsby kalkbrott. Arbetet utfördes under försommaren år 2013.

Utredningsområdet

Det aktuella utredningsområdet ligger drygt 2 mil nordväst om Katrineholm, intill sjön Öljaren och inte långt från Hjälmaren. Utredningsområdet är uppdelat på två delar om tillsammans drygt 22 hektar. Terrängen är kuperad, den ligger på nivåer mellan 25 och 55 meter över nuvarande havsnivå, och sluttar uppifrån nuvarande kalkbrott i väster nedåt öster och nordöst. Markunderlaget består av morän med varierande sammansättning, ställvis med berg i dagen. Området är i huvudsak lövskogsbevuxet i olika stadier från färskt hygge över tät slyskog till enstaka kvarstående stora ekar, där en kombination av hasselstrutar och asp är vanligast. Planterad granskog förekommer också.

Figur 3. Utredningsområdet markerat med blå ram på utdrag ur digitala Fastighetskartan. Skala 1:20 000.

Målsättning och metod

Syftet med utredningen har varit att klargöra om det finns fornlämningar och kulturlämningar inom utredningsområdet. Resultatet från utredningen ska utgöra underlag för Länsstyrelsens vidare hantering av ärendet.

Utredningen har omfattat arkiv-, kart- och litteraturstudier, fältinventering och grävning av söschakt på de platser som vid fältinventeringen bedömts kunna rymma fornlämning dold under mark. Kart- och arkivstudierna har berört digitalt tillgängliga källor: Fornminnesregistret (FMIS), Lantmäteriet, Namnarkivet i Uppsala (NAU), Svenskt Diplomatorium och Statens Historiska Museum (SHM), samt Sörmlands Läns Museum (SöLM). Kartstudierna har gjorts med utgångspunkt från Ekonomiska kartan från 1950-talet och häradsekonomiska kartan från andra halvan av 1800-talet, och har kompletterats med information från äldre kartor. Vid specialinventeringen lokaliserades fyra lämpliga boplatslägen som kontrollerades med söschakt grävda med maskin. I samband med schaktningen handrensade stora delar av den blottlagda markytan och mindre volymer sållades i handsåll med 4 millimeters maskstorlek. Påträffade lämningar och grävda schakt har mätts in med GPS. Dokumentationen har därutöver bestått av skriftliga beskrivningar och fotografier över lämningarna och den miljö de återfinns i.

Genomförande

Utredningens fältinventering gjordes under slutet av maj och söschaktsgrävningen gjordes efter avstämning med länsstyrelsen under mitten av juni. Parallellt med söschaktsgrävningen kompletterades fältinventeringen, främst i det norra delområdet, vad avser fossil åkermark av Ronnie Jensen med lång erfarenhet av liknade lämningar.

Figur 4. Söschaktsgrävning i skogen. En mindre glänta har fått byggas ur för att grävmaskinen skulle kunna komma fram. Foto, Jenny Holm.

Undersökningsresultat

Resultaten presenteras i flera steg nedan. Först kommer ett avsnitt som sammanfattar arkivstudierna. Därefter följer utredningsresultatet med de olika identifierade objekten först i tabellform och sedan i löpande text. I bilaga 3 beskrivs de enskilda objekten mer i detalj. Kartor och planer finns i bilaga 1 och 2. Kartorna i bilaga 1 redogör för de registrerade objektens status, fast fornlämning eller övrig kulturhistorisk lämning, och de i bilaga 2 ger en mer detaljerad bild med de olika delobjekten redovisade för sammansatta lämningar. Resultatet från sökschaktsgrävningen återfinns i planer, tabell och beskrivningar i bilaga 4, 5 och 6.

Fornlämningar, fornfynd och de historiska kartorna

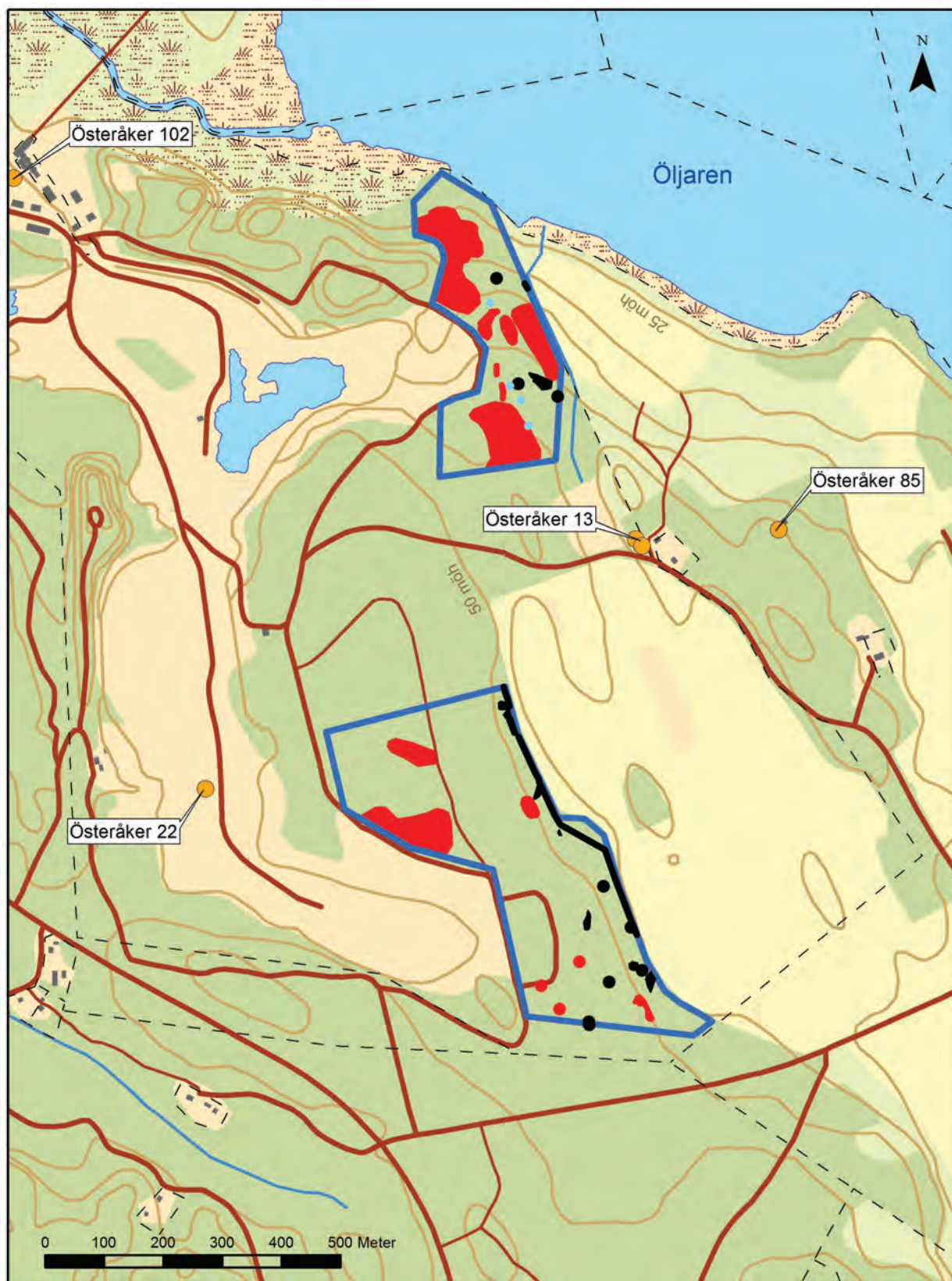
Inga förhistoriska boplatser i närheten av kalkbrottet var kända före utredningen. Den brytningsyta för kvarts, Österåker 105 (FMIS), som ligger 2,5 kilometer sydväst om Forsby kalkbrott, och som framkom vid en arkeologisk utredning år 2005 och förundersöktes år 2006, är i själva verket en mesolitisk boplatz. Rapporterna redogör för fynd av avslag, avslagsfragment och en kärna, samt skärersten (Lindgren 2005, Lindholm 2007). I övrigt återfinns de närmaste boplatserna söder om Vingåkers samhälle och i ett nord-sydligt stråk på ett visst avstånd från Öljaren på sjöns östra sida. De många fynden av stenyxor kring Öljaren är däremot en tydliga indikation på att ytterligare boplatser från stenålderns olika delar finns här. Att döma av de beskrivningarna som finns i fornminnesregistret (FMIS) och tillväxten (SHM) hör de flesta yxfynden till tidig och mellaneneolitikum. Enkla skafthålsyxor, som hör till stenålderns slutskede, och trindyxor, som kan vara både mesolitiska och mellaneneolitiska, är mindre vanliga. Vad gäller gravar och gravfält ligger de flesta ned mot mer uppodlade delar av Österåkers socken, vid Ättersta och kring kyrkan (FMIS). Ett större gravfält, Österåker 98:1 med 50-60 stensättningar, finns registrerat söder om Forsby säteri helt intill Öljarens strand. Gruvhål och spår efter stembrytning förekommer både söder och nordväst om utredningsområdet. Detsamma gäller områden med fossil åker och röjningsrösen. Den vanligaste kategorin historiska lämningar är platser med så kallad lägenhetsbebyggelse och dessa återfinns främst i socknens södra och västra delar. I utredningsområdets omedelbara närhet kan vi notera fyndplatsen för en trindyxa, Österåker 102:1, inne på det som idag hör till kalkbrottets mark i norr, tre kalkugnssruiner, Österåker 13:1, 13:2 och 85:1, i öster, och ett område med fossil åkermark, Österåker 22:1, ska ha funnits i det som nu utgör södra delen av kalkbrottet.

Äldsta skriftliga belägg för Forsby är 1318 och för Bångarbol 1535 (NAU). Forsby gård hörde under medeltiden till Julita kloster och drogs in till kronan av Gustav Wasa. Forsby säteriet bildades 1664, varvid Bångarbol går upp i Forsby. Utredningsområdet, fastigheten Forsby 2:50, ligger enligt de äldsta kartuppgifterna inom marken till de båda gårdarna Forsby och Bångarbo (geometrisk avfattning 1634). I de äldre kartorna för Forsby säteri (geometrisk avmätning 1685 och ägomätning 1791) berör utredningsområdet skogsbevuxen betesmark, medan de yngre kartorna (häradsekonomen bladen Lappe och Tockenön 1864, samt ekonomiska kartan 1955) har enbart skog över hela området.

Kalkbrytning till husbehov har förekommit länge inom området men startade i större omfattning 1938 då Skånska Cement AB köpte marken (informationsskylt vid ”kalkbrottsutsikten”). Den kalklinbana, som mellan 1941 och 1997 transporterat kalken från brottet i Forsby till cementfabriken i Köping, börjar nedmonteras i år 2013. Kalklinbanans startpunkt i kalkbrottet ligger norr om utredningsområdet.

Figur 5. Utsnitt ur häradseconomiska kartan från andra halvan av 1800-talet, bladen Läfte och Tockenön, med utredningsområdet markerat med blå begränsningslinje. Skala 1:10 000.

Figur 6. Översikt över utredningsresultaten på utsnitt av digitala fastighetskartan. Röda symboler utgör fornlämning, svarta är så kallade övrig kulturhistorisk lämning och ljusblå övriga objekt. Skala 1:10 000. För identifiering av respektive objekt finns kartor i större skala, med objekten numrerade, i bilaga 1.

Objektstabell

Objekt / fornlämning	Typ av objekt	Status	Kommentar
1 / Österåker 125	Område med fossil åker	Fast fornlämning	-
2 / -	Möjligt boplatsläge	-	Utredningsgrävt och avfärdat
3 / Österåker 123	Kolningsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning	Kolbotten
4 / Österåker 122	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Stenmur
5 / -	Stensättningsliknande bildning	-	-
6 / Österåker 120	Område med fossil åker	Fast fornlämning	-
7 / Österåker 108	Boplats	Fast fornlämning	Stenålder
8 / Österåker 110	Område med fossil åker	Fast fornlämning	-
9 / Österåker 112	Stensträng	Fast fornlämning	-
10 / Österåker 114	Stensträng	Fast fornlämning	-
11 / Österåker 127	Område med fossil åker	Fast fornlämning	-
12 / -	Stensättningsliknande bildning	-	-
13 / -	Stensättningsliknande bildning	-	-
14 / -	Stensättningsliknande bildning	-	-
15 / Österåker 126	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	-
16 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
17 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
18 / Österåker 124	Område med fossil åker	Fast fornlämning	-
19 / Österåker 115	Område med fossil åker	Fast fornlämning	-
20 / Österåker 116	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Stenvall
21 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
22 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
23 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
24 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
25 / Österåker 117	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Stenmur
26 / Österåker 118	Boplats	Fast fornlämning	Stenålder
27 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
28 / Österåker 119	Brott	Övrig kulturhistorisk lämning	Kalksten
29 / Österåker 117	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	Stenmur
30 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
31 / Österåker 121	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	-
32 / Österåker 107	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	-
33 / Österåker 109	Röjningsröse	Fast fornlämning	-
34 / Österåker 111	Röjningsröse	Fast fornlämning	-
35 / Österåker 113	Röjningsröse	Fast fornlämning	-
36 / Österåker 129	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	-
37 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
38 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
39 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
40 / -	Stentipp	Övrig kulturhistorisk lämning	-
41 / Österåker 128	Boplats	Fast fornlämning	Skärvstensförekomst

Utredningsområdet från norr till söder

Norra delområdet

Norra delområdet är något mer kuperat än det södra, det når från Öljarrens strand på knappt 25 meter över havet i norr upp till närmare 50 meter över havet i söder. Allra längst i norr, ut mot sjöstranden, växer alsumpskog som söderut övergår i tät lövskog med hassel och asp. I områdets västra sida, finns ett större område med fossil åker, **objekt 1 - Österåker 125**, som är fast fornlämning. Här finns ett stort antal välvda röjningsrösen. Utredningsområdet går här kant i kant med en större dumphög. Denna syns dels på den ekonomiska kartan från år 1955 men också på fotografiet i figur 2, och vi får anta att den fossila åkermarken fortsätter in under denna dumphög.

Figur 7. Ett av röjningsröse inom objekt 1 - Österåker 125. Foto, Jenny Holm.

Strax öster om området med fossil åker hade vi ett möjligt boplatsläge, **objekt 2** - en plan terrass med en låg moränvall ut mot sjön, som utredningsgrävts och avfärdats. I den ganska branta sluttningen söder om boplatsläget ligger en kolbotten efter en rund resmila, **objekt 3 - Österåker 123**, som hör till kategorin övrig kulturhistorisk lämning. I sluttningens nedre del, ut mot öppen åkermark utanför utredningsområdet i öster, finns en kortare bit stenmur, **objekt 4 - Österåker 122**, också den övrig kulturhistorisk lämning. Ovanför sluttningen i sydväst finns en anhopning av stenblock, **objekt 5**, som diskuterats utifrån det monumentala läget ovanför sluttningen men avfärdats som naturbildning. Strax söder om denna finns ett mindre område med fossil åker, **objekt 6 - Österåker 120**, som utgör fast fornlämning. Områdets avgränsning mot norr är tydlig och det är ingen tvekan om att denna lämning är skild från objekt 1 i norr. Här närmast kalkbrottet i väster var den täta lövskogen nyligen avverkad och ytan öppen. Topografiskt utgör den öppna ytan en krönrygg där marken sänker sig nedåt både åt öster och väster. På en naturlig terrass strax öster om krönet finns nästa fasta fornlämning, en stenåldersboplats, **objekt 7 - Österåker 108**, där slagen kvarts - avslag och kärnor - framkom vid sökschaktsgrävning. I sluttningen nedanför boplaten, åt öster och sydöst, återfinns nästa område med fossil åker, **objekt 8 - Österåker 110**, också det fast fornlämning. I det här området ligger röjningsrösen lite glesare och de är något mer oregelbundna till formen, men här finns också spår av tegindelning i form av en låg stenvall i norra delen. Större delen av objekt 8 har samma vegetation som längre norrut, med hassel och asp, men den södra delen präglas av tät växande buskar och sly på ett hygge som har något år på nacken. Åter upp på krönet i väster där två stensträngar, fasta fornlämningar, skymtar i markvegetationen, **objekt 9 - Österåker 112**

och objekt 10 - Österåker 114. De ligger i samma sträckning men med ett visst avstånd och förefaller inte vara delar av en och samma stenrad. Viss röjning har åstadkommit då stenarna lades samman men det är inte helt säkerställt att det just här rör sig om röjning för odling.

Figur 8. En stensträng, objekt 9 - Österåker 112, skymtar bland liljekonvaljebladen på ett färskt hygge i utredningens norra delområde. Foto från sydsydöst, Jenny Holm.

Söder om de båda stensträngarna, där hygget gått över i planterad granskog ligger ett större område med fossil åker, **objekt 11 - Österåker 127**, klassat som fast fornlämning. Området består både av röjningsrösen och urskiljbara åkerytor, och fortsätter söderut utanför utredningsområdet där flera stora röjningsrösen ligger upp mot en höjd med berg i dagen. Öster om stensträngar och fossil åker fanns tre stenkoncentrationer,

Figur 9. Ett av sökschakten på stenåldersboplatsen, objekt 7 - Österåker 108, där slagen kvarts påträffades. Marken består av morän där småblockiga stråk korsar schaktet. Foto från öster, Jenny Holm.

objekt 12, 13 och 14, som i likhet med objekt 5 utifrån det monumentala läget nära krönet diskuterats om de kunde vara gravar men avfärdats som naturbildningar. Något nerkasat i slutningen i förhållande till dessa ligger ett ensamt röjningsröse, **objekt 15 - Österåker 126**, klassat som övrig kulturhistorisk lämning. Ytterligare lite längre ner åt öster på det buskiga hygget finns en större stentipp, **objekt 16**, i nära anslutning till den fossila åkern objekt 8 och möjligen något ut över densamma. I tät ung granskog ligger så ytterligare en, något mindre, stentipp, **objekt 17**, i utredningsområdets ytterkant. Också stentipparna är att se som övrig kulturhistorisk lämning.

Södra delområdet

Utredningens södra delområde är ganska plant i västra delen men sluttar sedan, även det, ner åt öster. Den nordvästra delen, mellan befintligt kalkbrott och en mindre skogsväg, är tätt slybevuxet, bitvis vattensjukt och definitivt svåröverskådligt. Här finns i norr ett mindre område med fossil åker med röjningsrösen, **objekt 18 - Österåker 124**, som är fast fornlämning. Lite längre söderut finns ett något större område med fossil åker, också det fast fornlämning, **objekt 19 - Österåker 115**, som också definieras utifrån röjningsrösen. Den täta vegetationen har gjort det svårt att identifiera åkerytor som rösen emanerar ur. Objekt 19 går ända ut mot utredningsområdets ytterkant och befintligt kalkbrott i väster, och har sannolikt fortsatt något längre häråt. Öster om den mindre skogsvägen växer längst i norr planterad granskog och söderut sedan tät lövskog av samma typ som i norra delområdet, med främst hassel och asp. Ner mot dagens åkermark i öster finns en rad objekt som uppkommit vid stenröjning av denna. Längst i norr finns en hägnad i form av en stenvall, **objekt 20 - Österåker 116**, övrig kulturhistorisk lämning, som fortsätter norrut utanför utredningsområdet. I dess södra ände ansluter två oregelbundna stentippar, **objekt 21 och 22**, som tillsammans bildar en gata upp från åkern i öster. Därefter följer två större stentippar, **objekt 23 och 24**, som skiljs åt av ytterligare en gata upp från åkern. Samtliga stentippar är övrig kulturhistorisk lämning. Söder om dessa i sin tur kommer en prydligt lagd stenmur som klassas som övrig kulturhistorisk lämning, **objekt 25 - Österåker 117**, som följer åkerkanten. Stenmuren fortsätter söderut, efter ett kort avbrott - närmast en avsiktlig öppning, som objekt 29.

Figur 10. Del av stenmuren, objekt 25 och 29 - Österåker 117. Foto från sydväst, Jenny Holm.

En bit upp i slutningen åt sydväst, där topografin planar ut västerut, finns en stenåldersboplats som är fast fornlämning, **objekt 26 - Österåker 118**, där slagen kvarts - avslag, splitter och övrigt slagen kvarts - och ett par anläggningar kunnat identifieras

vid sökachaktsgrävning. Boplatsen ligger på en liten yta med sand som omges av moig morän. Här finns också berg i dagen i väster. Terrängen är svagt östsluttande men blir något brantare strax öster om boplatsen.

Figur 11. Avslag och splinter från boplatsen objekt 26 - Österåker 118. Foto, Jenny Holm.

Nedanför boplatsen, åt nordöst ligger en större stentipp, övrig kulturhistorisk lämning, **objekt 27**, ner mot fortsättningen av stenmuren, **objekt 29 - del av Österåker 117**. Muren följer dagens åkerkant på ett litet avstånd, men sneddar på mitten över ett hörn med skog. Nära muren, där den kröker för att snedda hörnet, ligger ett mindre stenbrott - övrig kulturhistorisk lämning, **objekt 28 - Österåker 119**, i en rundslipad kalkstenshäll. En större stentipp, också den övrig kulturhistorisk lämning, **objekt 30**, ligger en bit in i skogen i ett monumentalt läge där den planare marken i väster övergår i en markant sluttning åt öster. Nedanför slänten, mellan den större stentippen och stenmuren ligger ett par ensamliggande röjningsrösen, **objekt 31 - Österåker 121 och objekt 32 - Österåker 107**, som är övrig kulturhistorisk lämning. Längre söder- och västerut övergår lövskogen i avverkad och gallrad skog i olika grader av igenväxning. I sydvästra delen av utredningsområdet ligger tre enskilda röjningsrösen, **objekt 33 - Österåker 109, objekt 34 - Österåker 111 och objekt 35 - Österåker 113**, som till sin karaktär mycket påminner om dem inom till exempel objekt 1 och 19 och därför klassats som fast fornlämning. Det är troligt att här har funnits åkerytor som det i dagsläget inte varit möjligt att identifiera. Alldeles intill utredningsområdets södra kant finns ett litet stenbrott, eller möjligen bara provbrytning, bedömd som övrig kulturhistorisk lämning **objekt 36 - Österåker 129**, dels i uppstickande häll och dels som en grop grävd ner till berget. I anslutning till en enkel körväg som går från kalkbrottets sydöstra hörn ner till åkern i öster, och som också finns med på ekonomiska kartan från 1950-talet och delvis på häradskartan, ligger en mindre stentipp, **objekt 37**. Flera stentippar, **objekt 38, 39 och 40**, alla övrig kulturhistorisk lämning, ligger där vägen kommer in i skogen från åkern. Speciellt objekt 38, som är av betydande höjd, ser ut att ha varit i bruk i sen tid. Östsluttningen är i den här delen jämnare men har en liten mer utpräglad slänt väster om de sistnämnda stentipparna. Här är marken sandig i ett parti och här finns också en äldre sandtäkt. I östra kanten av sandtäkten, på en liten remsa sand som blivit kvar mellan tätkanten och mer finkornig jord i öster, ligger en förhistorisk boplats, **objekt 41 - Österåker 128**, som är fast fornlämning. Boplatsens datering är oklar, den kan mycket väl vara från stenåldern som de två längre norrut, men den kan också vara yngre.

Figur 12. På utpräglad sandig mark ligger boplatsen objekt 41 - Österåker 128, med skörbränd sten.

Foto från väster, Jenny Holm.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Rikets allmänna kartverks arkiv

Ekonomiska kartan, 10G 1b, Ättesta	1955	Akt J133 – 10g1b57
Häradsekonomiska kartan, bladet Läfte	-	Akt. J112-65-9
Häradsekonomiska kartan, bladet Töckenön	1864-67	Akt. J112-65-4b
Häradsekonomiska kartan, bladet Gimmesta	1897-1901	Akt. J112-65-10
Häradsekonomiska kartan, bladet Äs	1897-1901	Akt. J112-65-5

Lantmäteristyrelsens arkiv

Bångarbol, Geometrisk avfattning	1634	Akt. C103-10:c3:170 286
Forssby, Geometrisk avfattning	1634	Akt. C103-12:c3:184-5 286
Forssby, Geometrisk avmätning	1685	Akt. C103-12:1
Forssby, Ägomätning	1791	Akt. C103-12:2
Vingåkers och Österåkers socken	1677	Akt. C13:41-2

Namnarkivet i Uppsala (NAU), Institutionen för språk och folkminnen. www.sofi.se
Riksantikvarieämbetets fornminnesregister (FMIS). www.raa.se
Skog och Historia (SoH), www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor
Sörmlands museum, www.sormlansmuseum.se
Tillväxten, Statens Historiska Museum (SHM). www.historiska.se

Litteratur

Blomqvist, M., 2007. *Informationssystem för fornminnen - lista med lämningstyper och antikvarisk praxis*. Riksantikvarieämbetet, Kunskapsavdelningen.

Lindgren, C., 2005. *Arkeologisk utredning. Ättersta. Södermanland, Österåkers socken, Ättersta 7:28, RAA 105*. Dnr 421-2152-2005. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Mitt, rapport 2005:10.

Lindholm, P., 2007. *Arkeologisk förundersökning. Stenåldersboplats vid Ättersta. Södermanland, Österåkers socken, Ättersta 7:28, RAA 105*. Dnr 422-2701-2006. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Mitt, rapport 2007:8.

Westin, Å., 2005. Marken bröts på högre höjd. Äldre åkerbruk och bebyggelse i Vintrosa. I: *Blick för Bergslagen. Årsbok 2005*. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Bergslagen. Riksantikvarieämbetet. S.21-28.

Övrigt

Kalklinbanan limestone cableway Forsby-Köping by arvidr. ”<http://flickeflu.com/set/72157624125536392>”

Administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	KM13048
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-01753-2013, av den 2/5 2013
Uppdragsgivare:	Nordkalk AB
Landskap:	Södermanland
Län:	Södermanlands län
Kommun:	Vingåkers kommun
Socken:	Österåkers socken
Fastighet:	Forsby 2:50
Fornlämning:	-
Kartblad:	10G 1b
Koordinater:	X 6 556 650 Y 554 900
Höjd över havet:	25–55 m.ö.h.
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning
Fältarbete:	29–31 maj och 18–19 juni år 2013
Undersökt yta:	22 ha
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	-
Inmätningmetod:	GPS
Dokumentationshandlingar:	Digitala mätfiler och 18 foton förvaras på ATA.
Fynd:	6 kvartsartefakter, återdeponerade

Bilagor

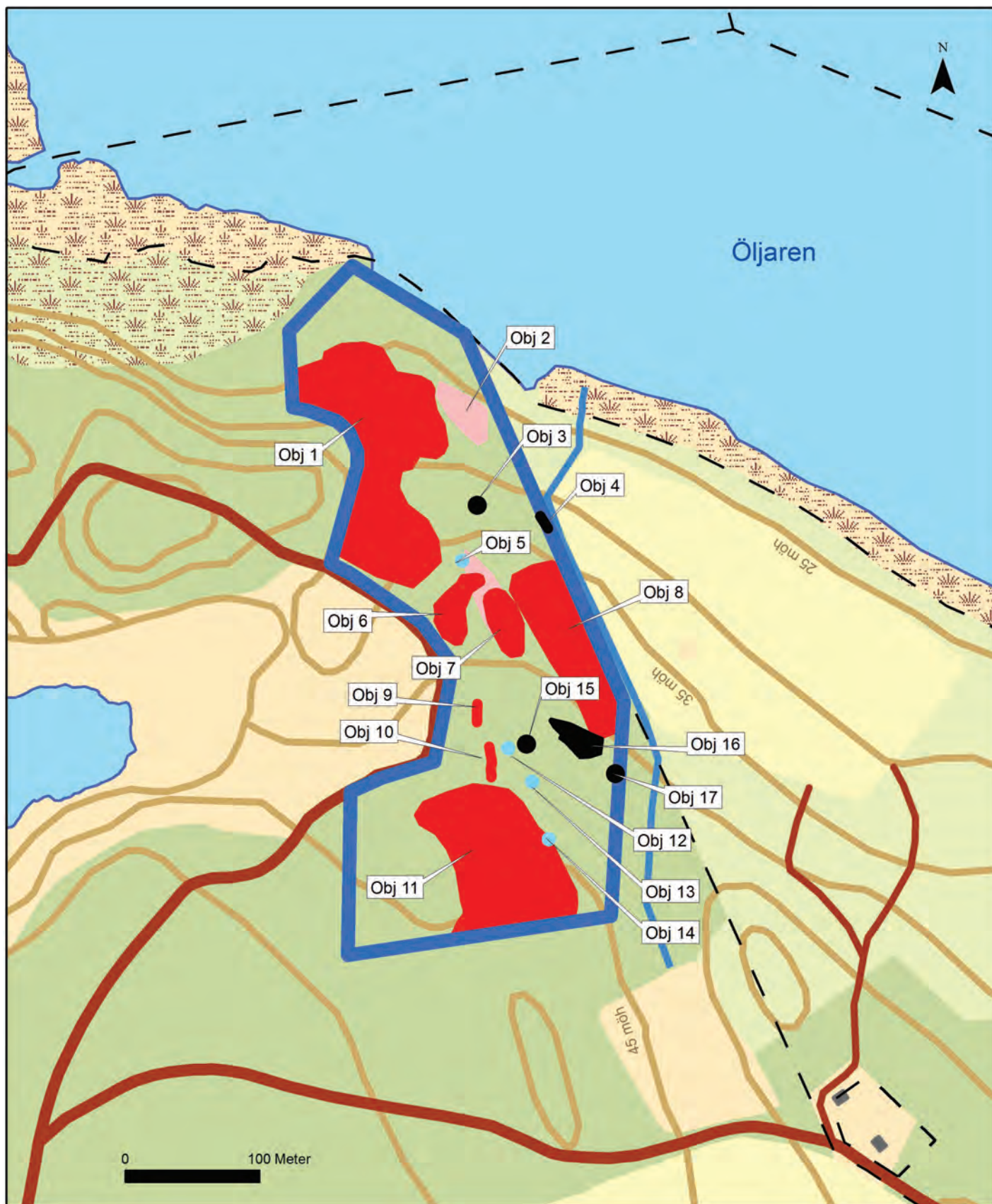
Bilaga 1. Kartor med objekt	s.19
Bilaga 2. Detaljkartor med objekt och delobjekt	s.22
Bilaga 3. Objektsbeskrivningar	s.31
Bilaga 4. Schaktplaner	s.41
Bilaga 5. Schakttabell	s.47
Bilaga 6. Anläggningar	s.48

Bilaga 1. Kartor med objekt

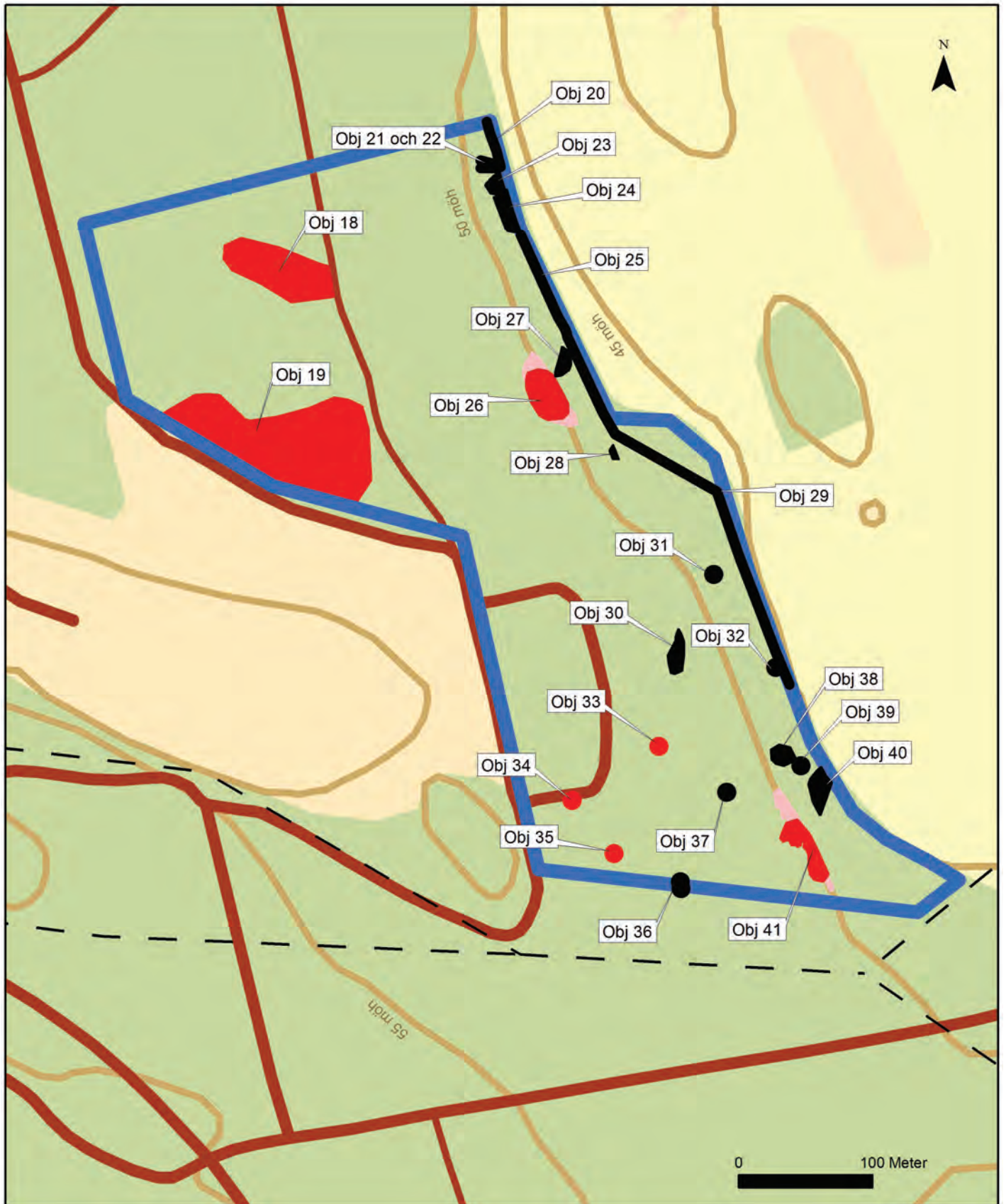
Legend

- Utredningsområde
- Fornlämning
- Fornlämning
- Fornlämning
- Övrig kulturhistorisk lämning
- Övrig kulturhistorisk lämning
- Övrig kulturhistorisk lämning
- Möjligt boplatsläge
- Övrigt

Figur 14. Teckenförklaring till de närmast följande kartorna över undersökningsområdet.

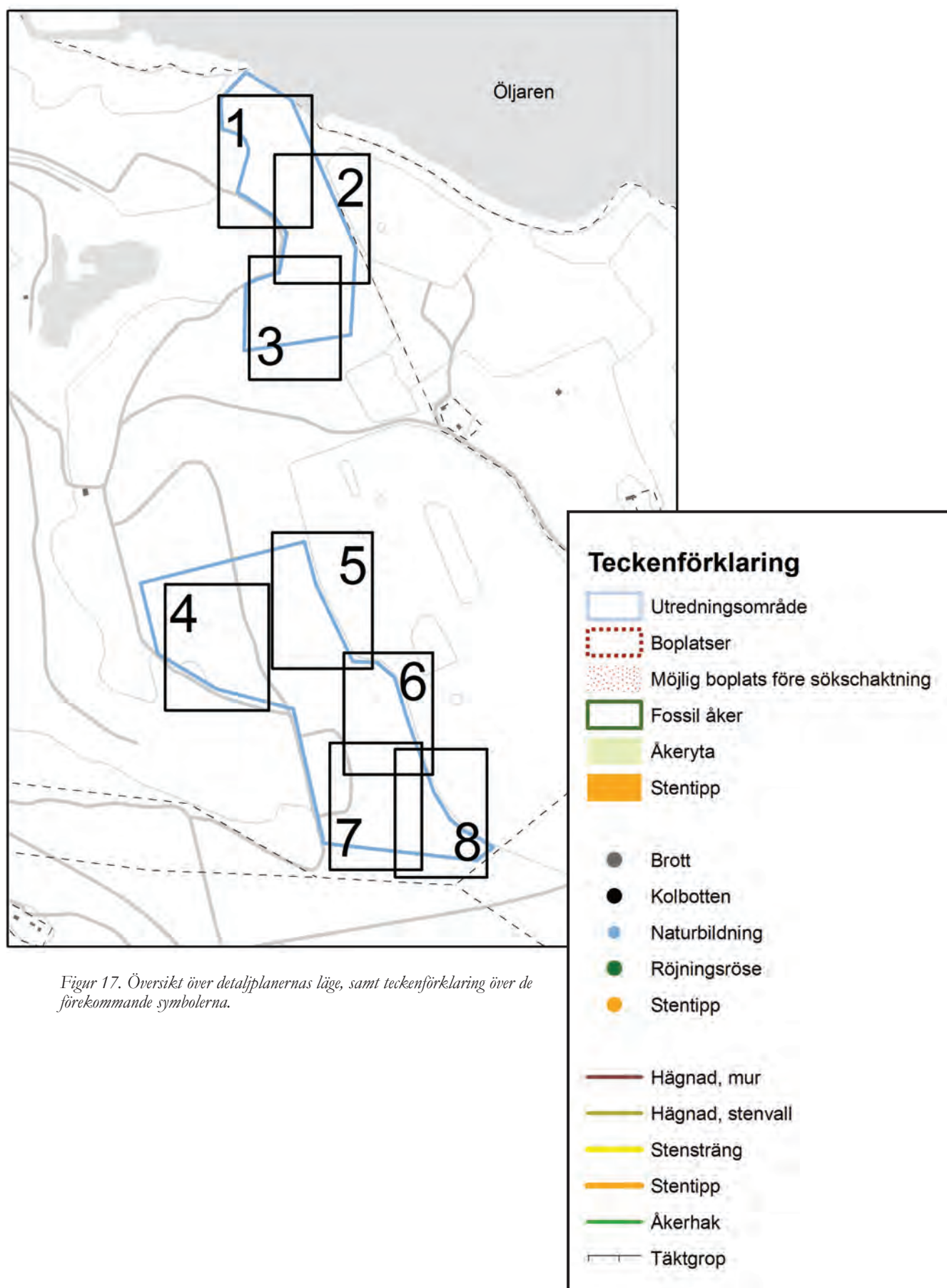

Figur 15. Karta över norra delen av utredningsområdet med de objekt som framkommit vid utredningen.
Skala 1:4000.

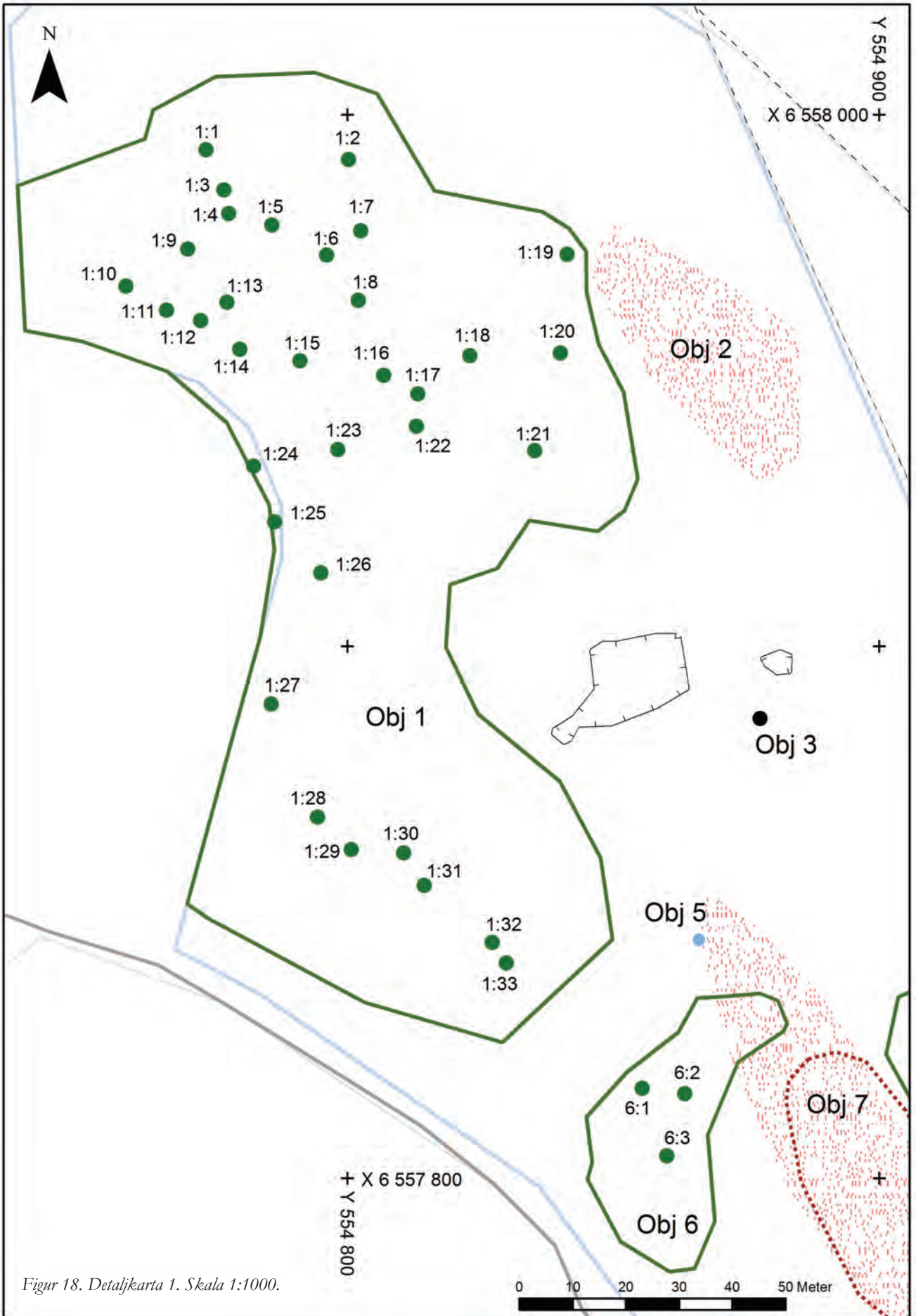
Figur 16. Karta över södra delen av utredningsområdet med de objekt som framkommit vid utredningen. Skala 1:4000.

Bilaga 2. Detaljkartor med objekt och delobjekt

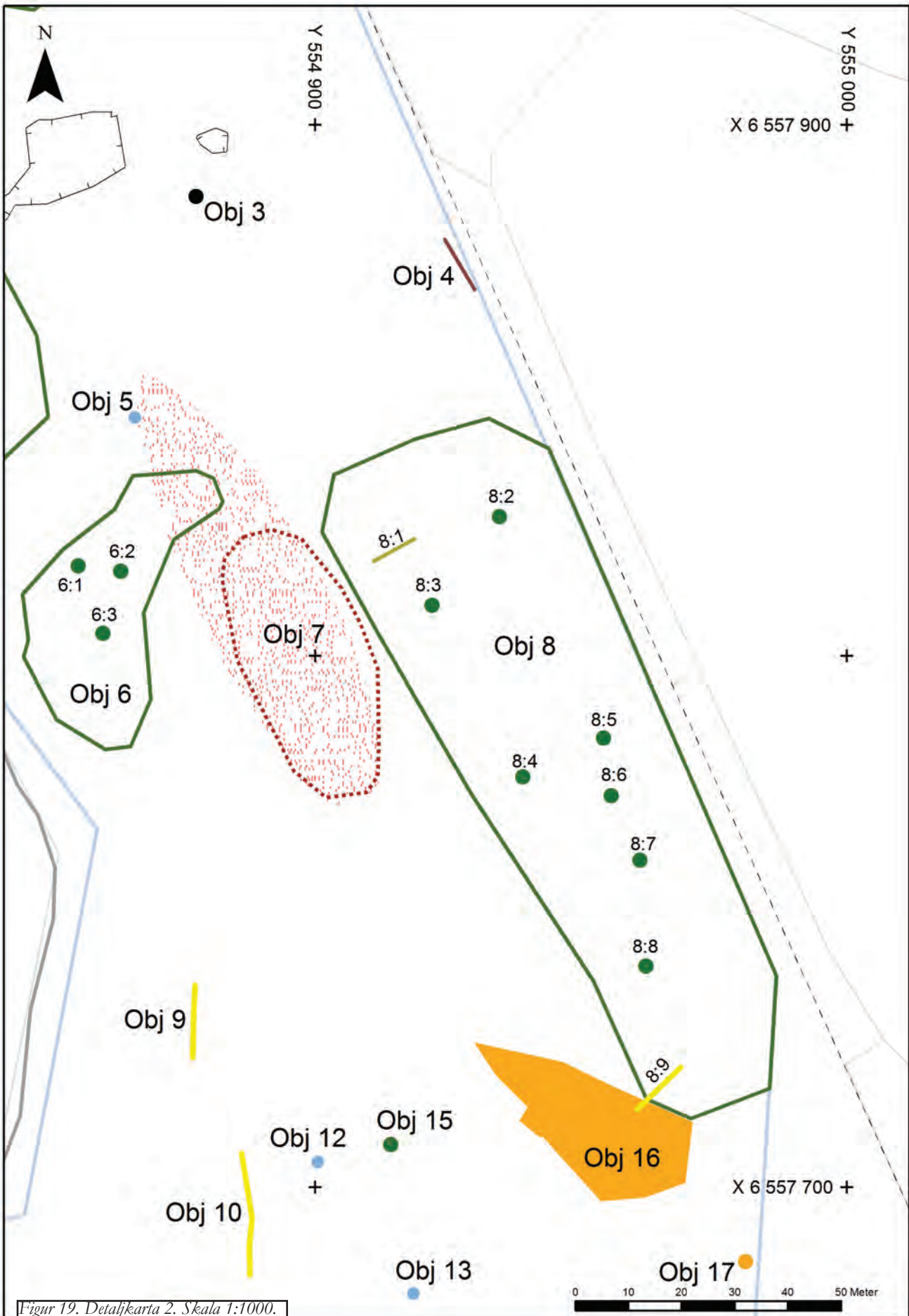

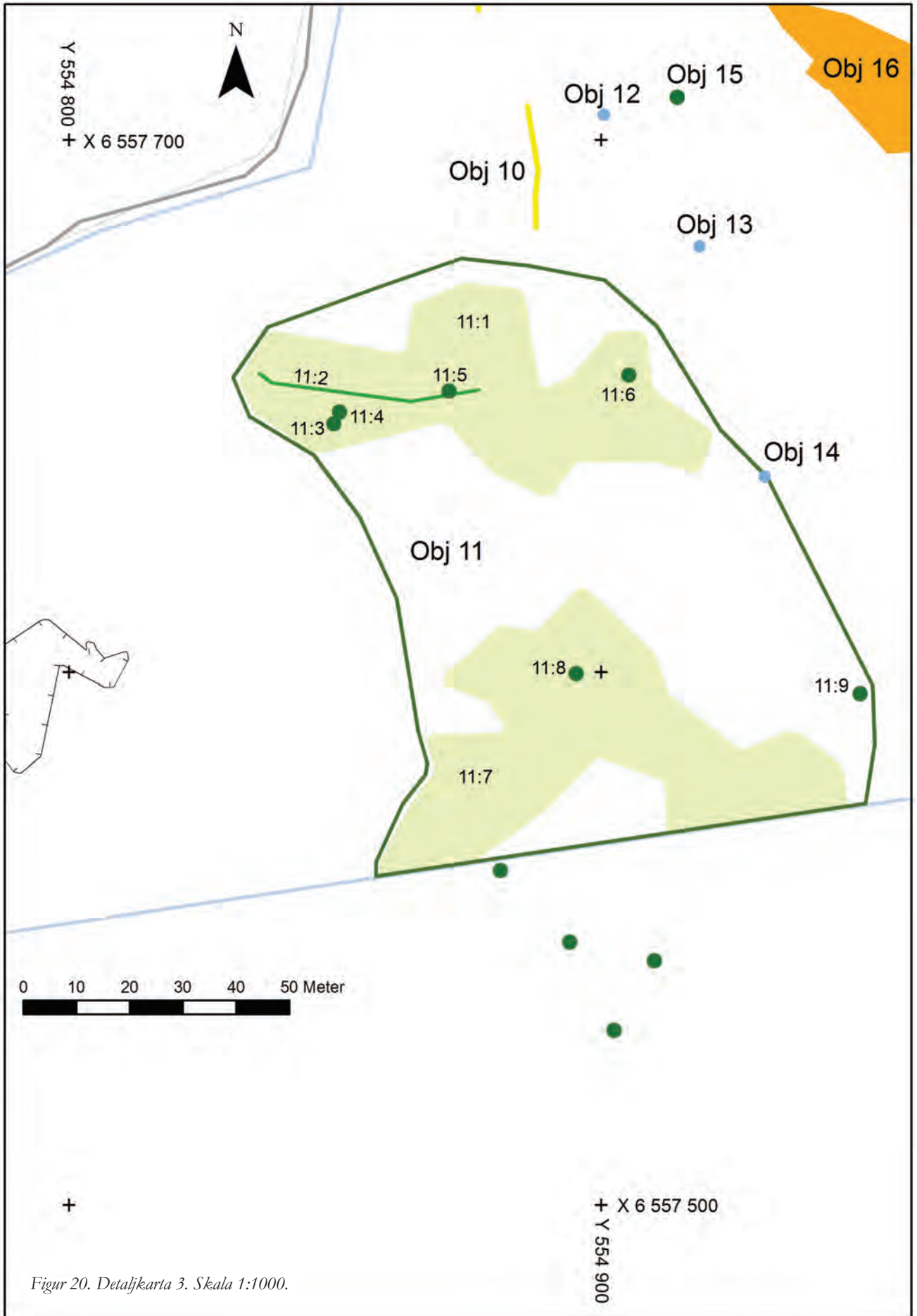
Figur 17. Översikt över detaljplanernas läge, samt teckenförklaring över de förekommande symbolerna.

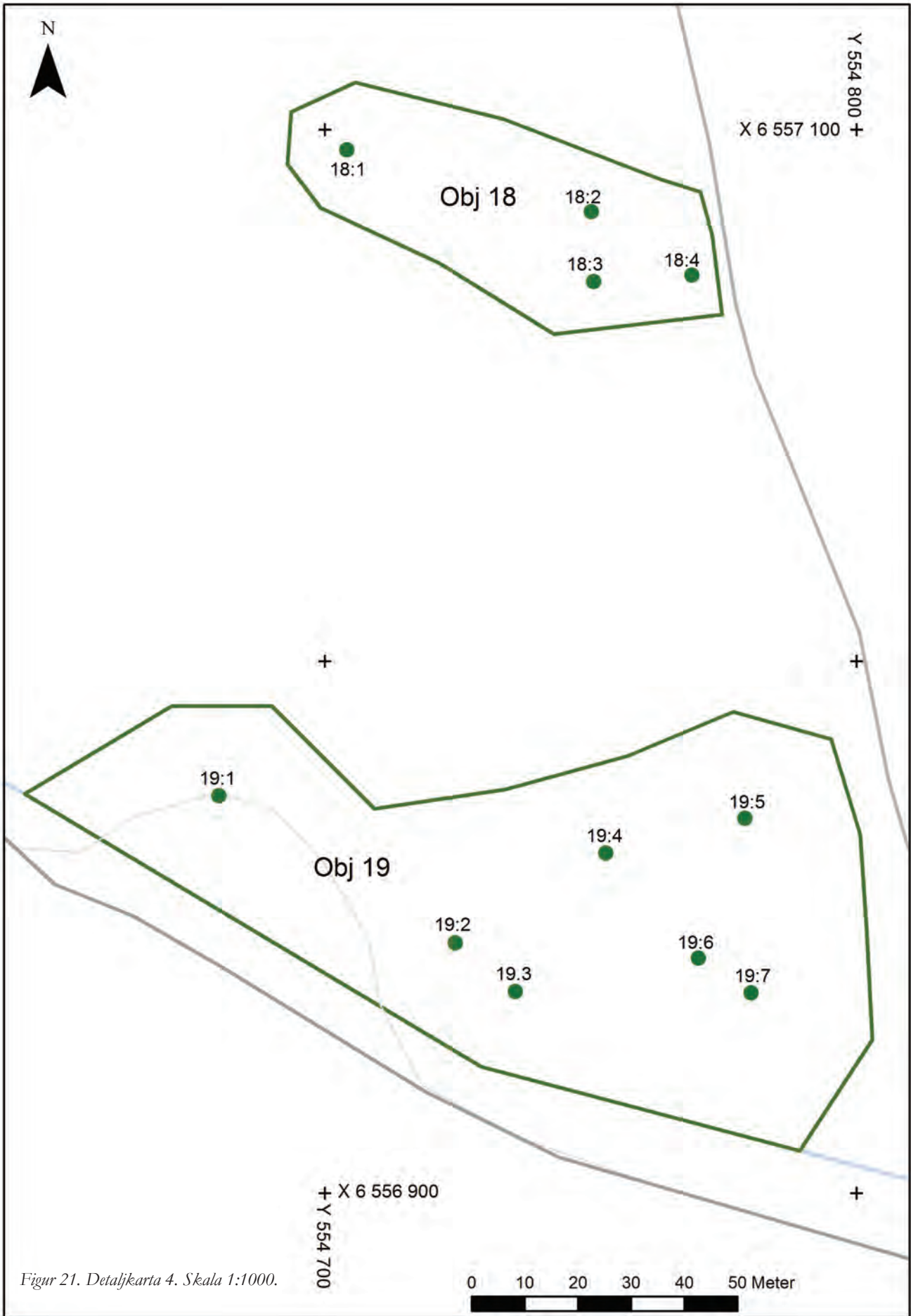

Figur 18. Detaljkarta 1. Skala 1:1000.

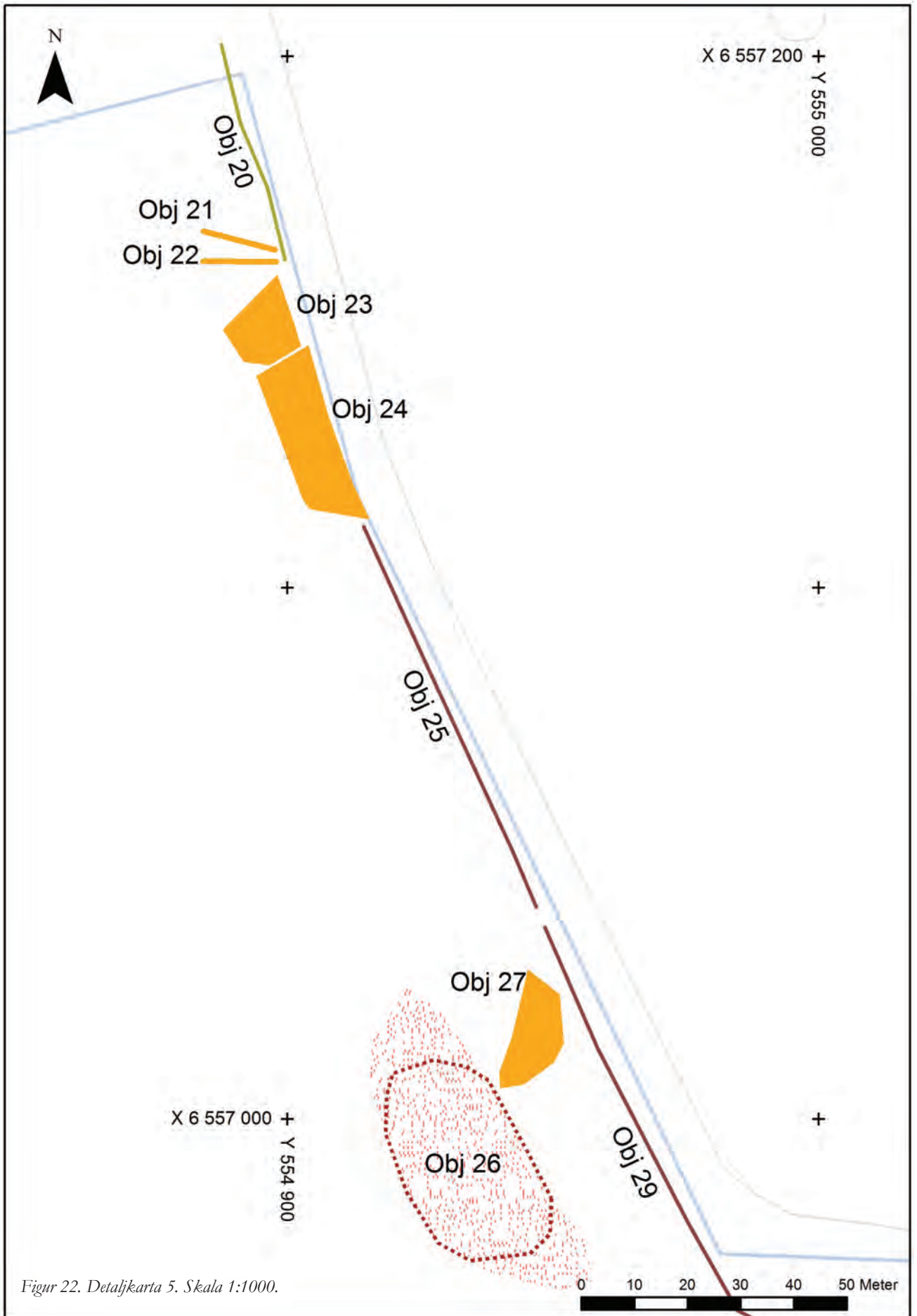

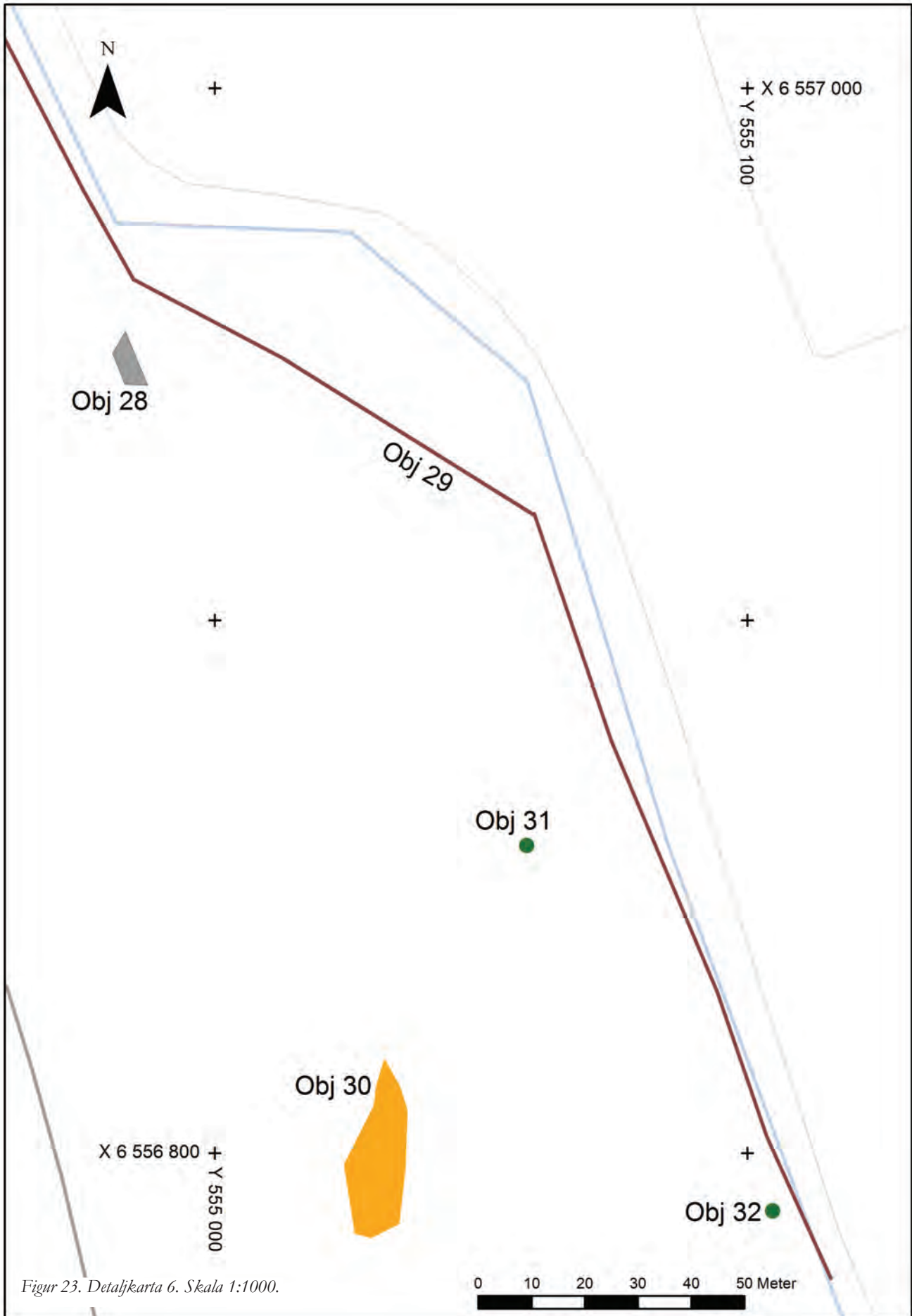
Figur 20. Detaljkarta 3. Skala 1:1000.

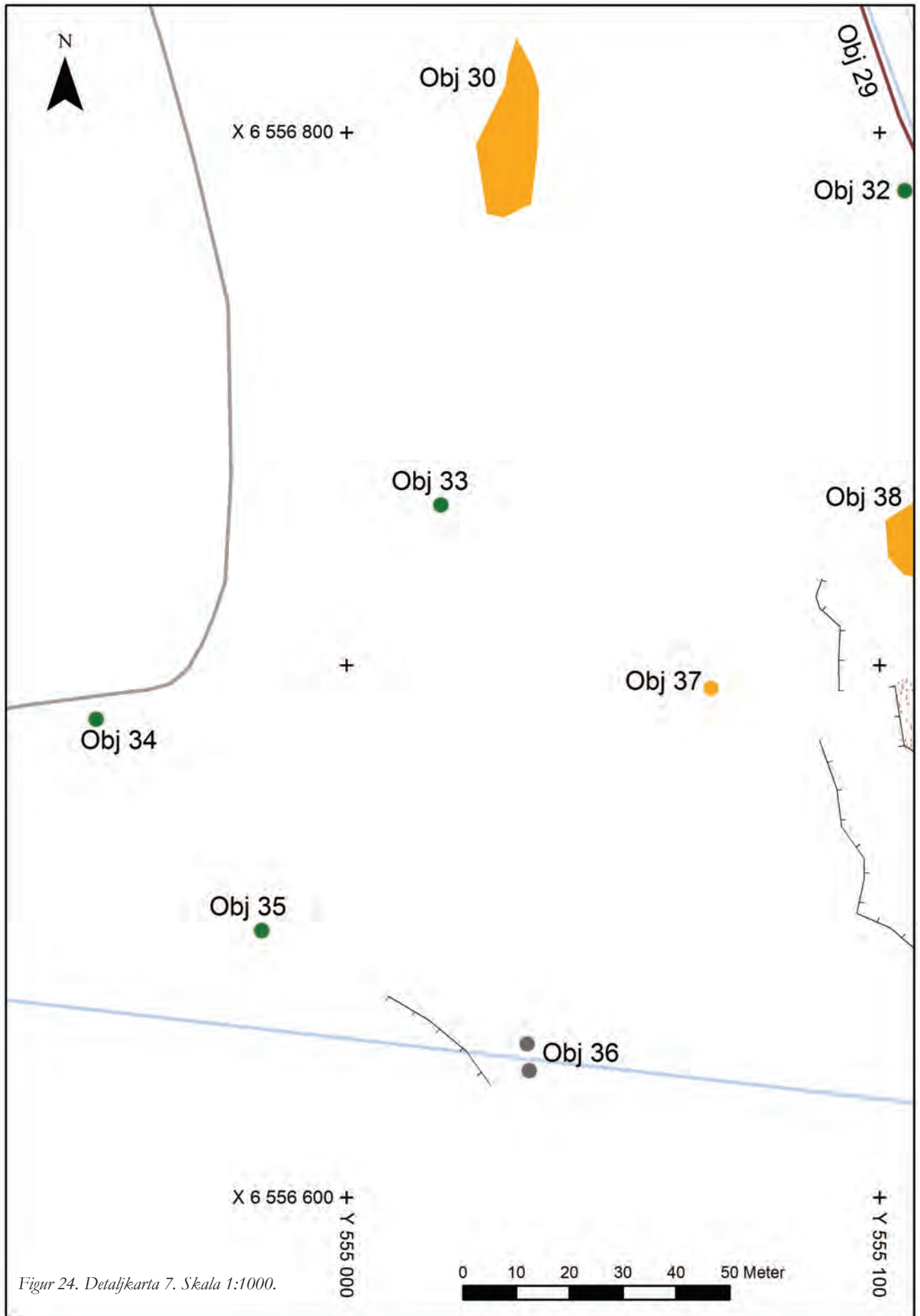
Figur 21. Detaljkarta 4. Skala 1:1000.

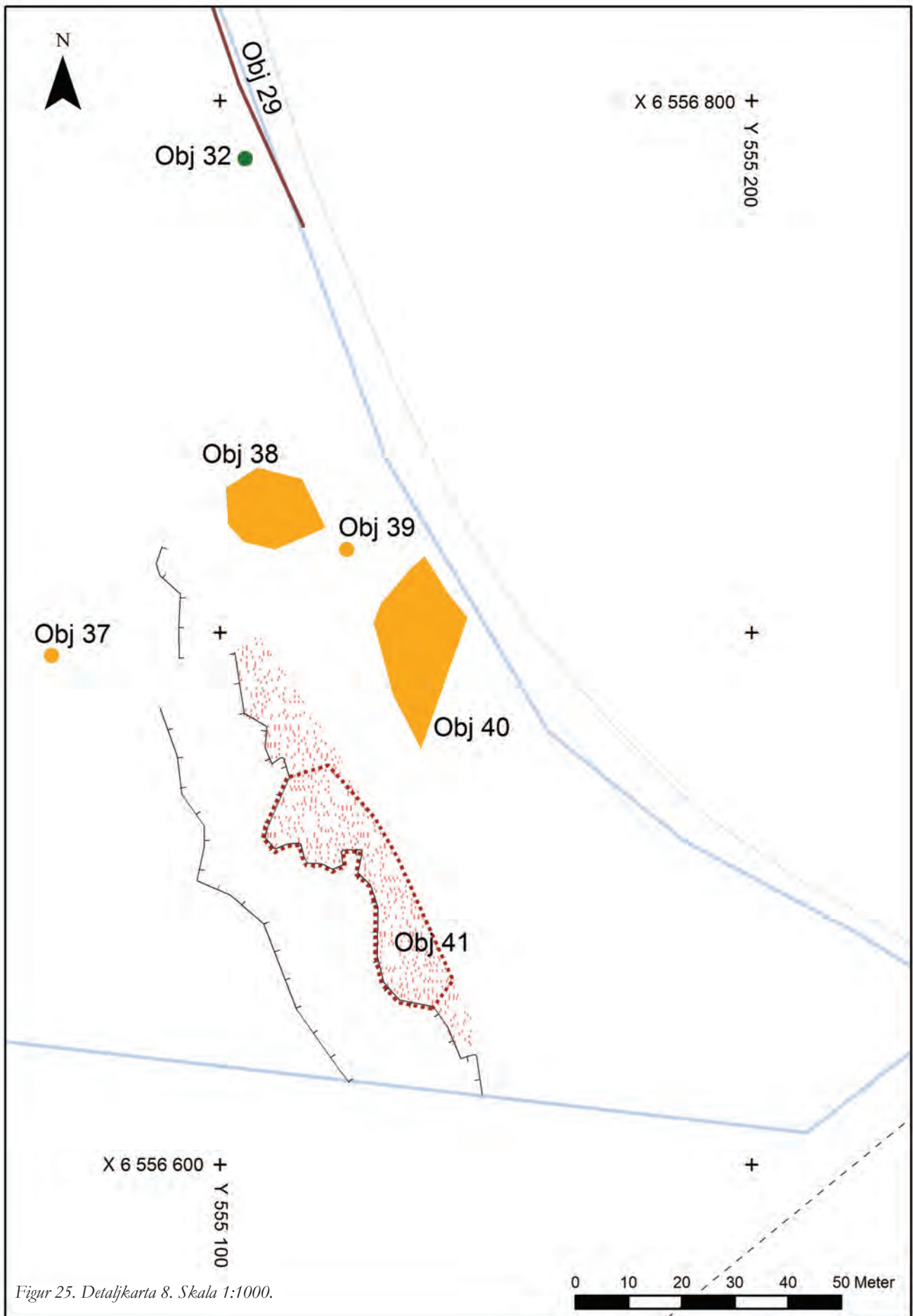

Figur 22. Detaljkarta 5. Skala 1:1000.

Figur 23. Detaljkarta 6. Skala 1:1000.

Figur 25. Detaljkarta 8. Skala 1:1000.

Bilaga 3. Objektsbeskrivningar

Objekt 1, Österåker 125 – Område med fossil åker

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Inom ett 180×35–105 meter (N-S) stort område finns minst 33 röjningsrösen. Rösena är i huvudsak rundade och tydligt välvda, 2–6 meter stora och 0,2–0,5 meter höga, och uppbyggda av sten mellan 0,1 och 0,4 meter samt enstaka större block.

Objekt 1:1. 5×4 meter stort och 0,35 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,25–0,35 meter stora stenar. Tämligen kraftigt övertorvat.

Objekt 1:2. 4,5×4 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Svagt välvt, omkring ett på högkant stående block 2×1×1,2 meter stort. Uppbyggt av 0,1–0,3 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 1:3. 4×3,5 meter stort och 0,35 meter högt röjningsröse, med knölig grop, 0,8×0,7×0,2 meter stor, i mitten. Uppbyggt av 0,2–0,6 meter stora stenar, samt ett 1 meter stort block.

Objekt 1:4. 3,5×3,5 meter stort och 0,3 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,4 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 1:5. 3,5×3 meter stort och 0,4 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,4 meter stora stenar och med ett 1,2×0,8×0,5 meter stort block i nordöstra kanten. Mossklätt.

Objekt 1:6. 2,5×2,5 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Oregelbundet och flackt. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar, och i mitten ett 0,9 meter stort block. Lätt mossklätt.

Objekt 1:7. 3×2,5 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,6 meter stora stenar. Tämligen kraftigt övertorvat.

Objekt 1:8. 2,5×2 meter stort och 0,2 meter högt, något tillknölat, röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,3 meter stora stenar. Lätt mossklädda.

Objekt 1:9. 3,5×3,5 meter stort och 0,3 meter högt, välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,4 meter stora, mossklädda stenar.

Objekt 1:10. 2×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Oregelbunden form och ganska platt. Uppbyggt av 0,15–0,6 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 1:11. 3×3 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Flack form. Uppbyggt av 0,1–0,6 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 1:12. 4,5×4,5 meter stort och 0,5 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,6 meter stora stenar. Beväxt med mossa, krusbär och hassel.

Objekt 1:13. 5×4 meter stort och 0,5 meter högt välvt röjningsröse. Ovalt. Uppbyggt av 0,2–0,6 meter stora stenar. Beväxt med mossa och liljekonvaljer.

Objekt 1:14. 6×6 meter stort och 0,5 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,07–0,4 meter stora stenar. Mossklätt, men något avskavt.

Objekt 1:15. 5,5×3,5 meter stort och 0,5 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,5 meter stora stenar kring ett 1,3 meter stort block. Mossklätt.

Objekt 1:16. 3,5×3,5 meter stort och 0,5 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,5 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 1:17. 3,5×3,5 meter stort och 0,5 meter högt toppigt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,3–0,8 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 1:18. 3,5×3,5 meter stort och 0,2 meter högt, svagt välvt, röjningsröse. Uppbyggt av 0,3–0,5 meter stora stenar runt ett 2×1×1,2 meter stort block. Mossklätt.

Objekt 1:19. 1,5×1,5 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Rundat. Uppbyggt av 0,15–0,25 meter stora stenar.

Objekt 1:20. 3×3 meter stort och 0,35 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,5 meter stora stenar, samt ett par block, 1–1,3 meter stora.

Objekt 1:21. 6×5,5 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,08–0,5 meter stora stenar. Nedanför block, 1,1 meter stort, i sluttning åt nordöst. Mossklätt.

Objekt 1:22. 3×2,5 meter stort och 0,1 meter högt, flackt, röjningsröse. Uppbyggt av 0,3–0,5 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 1:23. 5×3 meter stort och 0,3 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av

0,08–0,4 meter stora stenar. Ligger mellan två block, 1,2 och 1 meter stora. Mossklätt. Objekt 1:24. 5×3,5 meter stort och 0,4 meter högt välvt röjningsröse. Ovalt. Uppbyggt av 0,1–0,5 meter stora stenar. Avskavt.

Objekt 1:25. 3,5×3,5 meter stort och 0,4 meter högt välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,4 meter stora stenar mot ett 1,5×1,5×1 meter stort block. Avskavt.

Objekt 1:26. 3×2,5 meter stort och 0,3 meter högt välvt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,3–0,5 meter stora stenar, och med ett 1 meter stort block i norr. Mossklätt.

Objekt 1:27. 4×3 meter stort och 0,4 meter högt, svagt välvt, röjningsröse. Uppbyggt av 0,15–0,3 meter stora stenar, samt ett 0,9 meter stort block. Något mossbevuxet.

Objekt 1:28. 2×2 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,25 meter stora stenar.

Objekt 1:29. 3×2,5 meter stort och 0,25 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,1–0,25 meter stora stenar.

Objekt 1:30. 3×2,5 meter stort och 0,25 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,1–0,25 meter stora stenar intill ett 1,5 meter stort block.

Objekt 1:31. 3,5×2,5 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,3 meter stora stenar intill ett 1,5 meter stort block.

Objekt 1:32. 3×3 meter stort och 0,25 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,1–0,25 meter stora stenar, samt ett 0,6 meter stort block.

Objekt 1:33. 3,5×3,5 meter stort och 0,35 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,15–0,35 meter stora stenar.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel, längst i söder färskt hygge. Huvudsakligen nordöstsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: I öster, strax utanför utredningsområdets gräns, finns en större dumphög och det är högst sannolikt att den fossila åkermarken fortsatt i denna riktning men ligger i så fall numera under dumpmassorna. Åkerytorna mellan rösen saknar struktur, det vill säga inga identifierbara element som diken och åkerhak förekommer. Den odlade marken kan eventuellt fortsätta längre åt nordöst och öst där markunderlaget förefaller stenfritt och inga rösen därför byggts. Objekt 1 skiljs från objekt 6 av en tydlig, blockbemängd moränrygg.

Objekt 2 – Möjligt boplatsläge

Status: -

Beskrivning: Ett 55×15–25 meter (NV-SÖ) stort område bedömdes kunna innehålla förhistoriska boplatslämningar. Ytan består av en plan stenfri terrass ut mot sjön Öljaren i öster, med en låg naturlig vall ut mot sjön.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel, östvärd terrass.

Jordart: Grovmo.

Kommentar: Utredningsgrävt och avfärdat.

Objekt 3, Österåker 123 – Kolningsanläggning

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 10 meter i diameter. Bildar en plan, men något knölig, yta som går i ett med slänten i söder men är 0,2 meter hög åt norr.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel, nordsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Strax nordöst om kolbotten finns en täktgrop, 4×4,5 meter stor och upp till 1 meter djup, som antagligen hör ihop med kolbotten.

Objekt 4, Österåker 122 – Hägnad, stenmur

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Kallmurad stenmur, 11 meter lång (NNV-SSÖ), 2 meter bred vid basen och 1,1 meter bred vid toppen, upp till 1 meter hög.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Ligger parallellt med åkerkant.

Objekt 5 – Stensättningsliknande bildning

Status: -

Beskrivning: Naturlig moränansamling, 7–9 meter stor och 0,2–0,4 meter hög. Övertorvad men med uppstickande stenar, 0,3–0,8 meter stora, samt enstaka block 1,5 meter stora.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel, naturlig öst- och nordöstvänd terrass.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det exponerade läget gjorde att stenkoncentrationen preliminärt ansågs utgöra en eventuell stensättning (grav), men efter ett andra påseende bedömdes det blandade stenmaterialet tala för att det rör sig om en naturlig ansamling av moränsten.

Objekt 6, Österåker 120 – Område med fossil åker

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Inom ett 50×15–30 meter (NÖ-SV) stort område finns minst 3 röjningsrösen. Objekt 6:1. 3×2,5 meter stort och 0,25 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,2–0,5 meter stora stenar.

Objekt 6:2. 2,5×2,5 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,5 meter stora stenar, upplagda mot ett minst 1 meter stort block, som delvis döljs av stenarna. Lätt mossklätt.

Objekt 6:3. 3×3 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Plant. Uppbyggt av 0,1–0,4 meter stora stenar, och med tre block, 0,7-0,9 meter stora, i norra kanten. Överväxt men med uppstickande stenar.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, färskt hygge. Naturlig terrass och svag nordsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Åkerytorna mellan och runt rösena saknar struktur, det vill säga inga identifierbara element som diken och åkerhak förekommer. Skiljs från objekt 1 av en tydlig, blockbemängd moränrygg. Objektet överlappade initialt boplastläget objekt 7.

Objekt 7, Österåker 108 – Boplats

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Inom en 50×25 meter (NNV-SSÖ) stor yta har slagen kvarts, två plattformskärnor och ett avslag, påträffats. Fynden framkom i det här ganska tjocka mylliga vegetationsskiktet.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel. Östvänd naturlig terrass med tydligt bakkant i väster mot högre parti, och övergår i markant sluttning åt öster. Terrassen är längre i nordsydlig riktning än den yta inom vilken fynden påträffades.

Jordart: Omväxlande sandig och moig morän.

Kommentar: Ursprungligt boplastläget omfattade en yta om 90×25 meter (NNV-SSÖ). Höjden över havet är drygt 35 meter vilket ger en äldsta möjlig datering till tidigneolitikum.

Objekt 8, Österåker 110 – Område med fossil åker

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Inom ett 140×30–45 meter stort område finns minst 7 röjningsrösen och två stensträngar.

Objekt 8:1. I områdets norra del finns en 12 meter lång (ÖNÖ-VSV) stensträng, eller kanske egentligen ett stenstråk, 1,5–2 meter bred och 0,15-0,25 meter hög. Uppbyggd av jord och sten, 0,25-0,25 meter stora. Vi bedömer att ytan på ömse sidor av stensträngen utgör åker och att stensträngen därmed inte utgör gräns för området.

Objekt 8:2. 3×2,5 meter stort och 0,25 meter högt röjningsröse. Till större delen övertorvad och endast ett par större, 0,5–0,7 meter stora, uppstickande stenar.

Objekt 8:3. 3×3 meter stort och 0,25 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt

av 0,15–0,25, stora stenar samt enstaka block upp till 0,8 meter.

Objekt 8:4. 4×4 meter stort och 0,3 meter högt välvt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar, och ett 1,1 meter stort block. Mossklätt.

Objekt 8:5. 4×3,5 meter stort och 0,35 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar, samt ett par block 1,2 respektive 2,5 meter stort.

Objekt 8:6. 3×2,5 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,35 meter stora stenar.

Objekt 8:7. 6×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar som ett bräm runt ett 4×3×2 meter stort stenblock. Lätt mossklätt.

Objekt 8:8. 2×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,1–0,3 meter stora stenar, belägna mellan fyra block, 0,6–1,1 meter stora. Barrtäckt.

Objekt 8:9. I områdets södra del finns en 10 meter lång (NÖ-SV) och 2 meter bred stensträng, eller hägnad med röjningssten. Stensträngen ligger i sin sydvästra ände under den yngre stentippen objekt 16 och avslutas i sin nordöstra ände med ett 5×5 meter stort och 0,4 meter högt röjningsröse. Hela konstruktionen är uppbyggd av 0,2–1 meter stora stenar och block.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel, längst i söder dels planterad granskog dels slyigt hygge. Östsluttning ner mot befintlig åker.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Förutom den norra stensträngen saknar åkerytorna mellan rösena struktur, det vill säga inga identifierbara element som diken och åkerhak förekommer.

Objekt 9, Österåker 112 – Stensträng

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: En 14 meter (N-S) lång, enkel rad av 0,3–1 meter stora block. Lätt mossklädda.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, nära krön, färskt hygge.

Jordart: Sandig stenig moig morän.

Kommentar: Ytorna närmast stensträngen är inte oväntat blockfria, men det är osäkert om dessa ytor ska ses som odlade då schakt i anslutning till stensträngen visade att marken ändå är mycket stenig.

Objekt 10, Österåker 114 – Stensträng

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: En 23 meter (N-S) lång och cirka 1 meter bred stensträng Uppbyggd av 0,3–1 meter stora block till största delen lagda i en enkel rad, och med ett par kortare (1–2 meter långa) avbrott. I båda ändarna har stensträngen röjningsröseliknande avslutningar.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, nära krön, färskt hygge i norr och blandskog med gran och hassel i söder.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: -

Objekt 11, Österåker 127 – Område med fossil åker

Status: Fast fornlämning

Beskrivning: Inom ett 110×70–85 meter stort område finns minst 6 röjningsrösen, ett flertal åkerytor och ett åkerhak.

Objekt 11:1. En 90×15–40 meter (Ö-V) stor oregelbunden yta inrymmer flera mindre åkerytor. Den odlade marken skiljs från den omgivande genom mängden sten och block. De enskilda åkerytorna är otydliga och svåra att separera.

Objekt 11:2. Åkeryta med hak, inom 11:1 finns en något tydligare urskiljbar åkeryta som i norr avgränsas av ett 42 meter långt (Ö-V) och som mest 0,3 meter högt åkerhak.

Objekt 11:3. 3×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse, med ett 0,8 meter stort uppstickande block i öster. Övermossat.

Objekt 11:4. 2×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Flackt. Uppbyggt av 0,4–0,6 meter stora stenar. Delvis övertorvat.

Objekt 11:5. 1,5×1,5 meter stort och 0,1 meter högt välvt röjningsröse. Flackt, oklar form i plan. Övertorvat.

Objekt 11:6. 3,5×3 meter stort och 0,3 meter högt välvt röjningsröse. Ovalt. Uppbyggt av 0,2–0,6 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 11:7. En 65×15–60 meter (NÖ-SV) stor oregelbunden yta inrymmer flera mindre åkerytor. Den odlade marken skiljs från den omgivande genom mängden sten och block. De enskilda åkerytorna är otydliga och svåra att separera.

Objekt 11:8. 3,5×3 meter stort och 0,3 meter högt välvt röjningsröse. Runt. Uppbyggt av 0,1–0,4 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 11:9. 5×3,5 meter stort och 0,4 meter högt röjningsröse. Troligen upplagt mot block, men helt övertorvat.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, planterad granskog, krön och västsluttning.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Området med fossil åker fortsätter söder om utredningsområdet med flera stora röjningsrösen och ytterligare åkerytor.

Objekt 12 – Stensättningsliknande bildning

Status: -

Beskrivning: En cirka 7×6 meter stor koncentration av block i storleken 0,3–0,7 meter belägna intill och mellan uppstickande berghällar.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, färskt hygge, krön.

Jordart: Berg.

Kommentar: Det exponerade läget gjorde att stenkoncentrationen preliminärt ansågs utgöra en eventuell stensättning (grav), men efter ett andra påseende bedömdes sammansättningen hos stenmaterialet tillsammans med den något diffusa formen tala för att det rör sig om en naturlig ansamling block.

Objekt 13 – Stensättningsliknande bildning

Status: -

Beskrivning: En cirka 7×6 meter stort koncentration av block i storleken 0,4–0,8 meter belägna intill uppstickande berghäll. Överväxt med liljekonvalj.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, kant av hygge in mot granskog, slyigt. Krönläge.

Jordart: Berg.

Kommentar: Det exponerade läget gjorde att stenkoncentrationen preliminärt ansågs utgöra en eventuell stensättning (grav), men efter ett andra påseende bedömdes sammansättningen hos stenmaterialet tillsammans med den något diffusa formen tala för att det rör sig om en naturlig ansamling block.

Objekt 14 – Stensättningsliknande bildning

Status: -

Beskrivning: En cirka 6×5,5 meter stort och 0,1 meter hög koncentration av block i storleken 0,4–0,9 meter. Mestadels övertorvad, delvis avskavd.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, planterad granskog, krönläge.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det exponerade läget gjorde att stenkoncentrationen preliminärt ansågs utgöra en eventuell stensättning (grav), men efter ett andra påseende bedömdes det blandade stenmaterialet tala för att det rör sig om en naturlig ansamling av moränsten.

Objekt 15, Österåker 126 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: 5×4,5 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,3–0,6 meter stora stenar i ett lager. Mossklätt.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel. Östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 16 – Stentipp, anhopning av röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Inom ett 50×10–20 meter (NV-SÖ) stort område finns stora mängder röjningssten, främst större block. I nordvästra delen förekommer även dumpad jord.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, hygge med sly. Östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 17 – Stentipp, anhopning av röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: 8×7meter stort oregelbunden ansamling med röjningssten, främst större block.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, kant av hygge ner mot med gran igenplanterad åker. Östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 18, Österåker 124 – Område med fossil åker

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Inom ett 90×30 meter (ÖSÖ-VNV) stort område finns minst 4 röjningsrösen. Objekt 18:1. 3×2,5 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Flackt. Uppbyggt av 0,15–0,4 meter stora stenar mellan tre block 0,7–1,1 meter stora. Bevuxet med blåbärsris och mossor.

Objekt 18:2. 2×2 meter stort och 0,2 meter högt välvt röjningsröse. Runt. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar. Mossklätt.

Objekt 18:3. 3,5×3 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Flackt. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar. Delvis övertorvat.

Objekt 11:4. 2×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Flackt. Uppbyggt av 0,4–0,6 meter stora stenar. Delvis övertorvat.

Topografi/terräng: Plan skogsmark, mycket tät sly.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Intill vägen i öster finns strax norr om området en utplanad yta med dumpmassor, möjligen använd för timmerupplag.

Objekt 19, Österåker 115 – Område med fossil åker

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Inom ett 160×30–75 meter (NV-SÖ) stort område finns minst 7 röjningsrösen.

Objekt 19:1. 4,5×4 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Runt, svagt välvt. Uppbyggt av 0,1–0,3 meter stora stenar mot ett 1 meter stort block. Något mossigt.

Objekt 19:2. 2×1,5 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar mot ett 1,1 meter stort block. Delvis övertväxt.

Objekt 19:3. 2×2 meter stort och 0,3 meter högt, välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,15–0,4 meter stora stenar. Delvis övermossat.

Objekt 19:4. 3×3 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Flackt. Uppbyggt av 0,1–0,4 meter stora stenar. Överkört av skogsmaskin..

Objekt 19:5. 4,5×3,5 meter stort och 0,4 meter högt röjningsröse. Ovalt. Uppbyggt av 0,1–0,5 meter stora stenar, samt ett 0,8 meter stort block. Lutar uppåt mot stubbe.

Objekt 19:6. 4×4 meter stort och 0,3 meter högt, välvt röjningsröse. Runt. Uppbyggt av 0,15–0,4 meter stora stenar, samt två block, 0,7 och 1,0 meter stora. Lätt mossbevuxet.

Objekt 19:7. 2,5×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Oregelbundet. Uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar. Bevuxet med hassel och något mossor.

Topografi/terräng: Plan skogsmark, mycket tät sly.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Området angränsar i sydväst till bruksväg och befintlig bergtäkt och det kan inte uteslutas att fornlämningen tidigare sträckt sig längre i denna riktning.

Objekt 20, Österåker 116 – Hägnad, stenvall

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En minst 35 meter (N-S) lång, 2–3 meter bred samt 0,5 meter hög vall med stenblock i storleken 0,5–1,2 meter. Stenvallen löper parallellt med åkerkant, fast 10 meter väster om densamma.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, blandskog, östsluttning.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Stenvallen fortsätter norr om utredningsområdet.

Objekt 21 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 14 meter (VNV-ÖSÖ) lång och 1–3 meter bred oregelbunden anhopning av 0,4–1 meter stora stenblock.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, blandskog, östsluttning. Nära åkerkant.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Stentippen ansluter i östra änden till objekt 20 och bildar tillsammans med objekt 22 en gata upp från åkern i öster.

Objekt 22 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 14 meter (Ö-V) lång och 1–4 meter bred oregelbunden anhopning av 0,4–1 meter stora stenblock. Ovanpå de större blocken finns en cirka 1,5 meter i diameter och 0,2 meter hög ansamling med 0,1–0,2 meter stora stenar.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, blandskog, östsluttning. Nära åkerkant.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Stentippen ansluter i östra änden till objekt 20 och bildar tillsammans med objekt 21 en gata upp från åkern i öster.

Objekt 23 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 12×12 meter stor, oregelbunden anhopning av stenblock.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, blandskog, östsluttning. Nära åkerkant.

Jordart: Moig, sandig morän.

Kommentar: Stentippens södra sida löper parallellt med den norra sidan av objekt 24, med ett mellanrum på cirka 1,4 meter, så att det bildas en gata mellan de båda blockanhopningarna.

Objekt 24 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 30×10 meter (N-S) stor anhopning av stenblock.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, blandskog, östsluttning. Nära åkerkant.

Jordart: Moig, sandig morän.

Kommentar: Stentippens norra sida löper parallellt med den södra sidan av objekt 23, med ett mellanrum på cirka 1,4 meter, så att det bildas en gata mellan de båda blockanhopningarna.

Objekt 25, del av Österåker 117 – Hägnad, stenmur

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 77 meter lång (N-S), 1,2 meter bred och 1 meter hög välbyggd stenmur uppbyggd av 0,2 till 1,3 meter stora stenar. Muren löper parallellt med åkerkanten.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, lövskog, planare parti i östsluttning.

Jordart: Moig, sandig morän.

Kommentar: Södra änden av stenmuren ansluter till norra änden av objekt 29, men skiljs från den av en cirka 1,5 meter stor lucka.

Objekt 26, Österåker 118 – Boplats

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Inom en 40×20 meter (NNV-SSÖ) stor yta har slagen kvarts, ett avslag, ett splitter och en bit övrig slagen kvarts, och förhistoriska anläggningar, av typen koncentrationer av sten och skärvsten samt mörkfärgad sand, påträffats.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark där boplatsen ligger på en svagt östsluttande yta med brantare sluttning strax öster om boplatsen. Tät lövskog med asp och hassel.

Jordart: Sand i de centrala delarna och moig stenig morän i söder och norr, samt upp mot fast berg i väster ganska många mindre stenblock.

Kommentar: Ursprungligt boplatsläge omfattade en yta om 60×20 meter (NNV-SSÖ). Höjden över havet är 50 meter vilket ger en möjlig äldsta datering till mesolitikum.

Objekt 27 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 20×20 meter (NNÖ-SSV) stor och 0,7 meter hög, oregelbunden anhopning av block, 0,2–2 meter stora.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med asp och hassel, östsluttning. Nära åkerkant.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 28, Österåker 119 – Brott, kalkstensbrott

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Inom ett 9×4 meter (NNV-SSÖ) stort och som mest 0,7 meter djupt brott i östra sidan av uppstickande bergghäll. Själva krönet på hällen är bar men nere i brottet växer en del buskar. Inga spår av borrhål kunde iakttas.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark med lövskog, ansluter i väster mot hygge. Mindre östsluttning med berg i dagen.

Jordart: Berg - kalksten.

Kommentar: -

Objekt 29, del av Österåker 117 – Hägnad, stenmur

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 320 meter lång (N-S), 1,2 meter bred och 1 meter hög till största delen välbyggd stenmur, men i södra änden mer oordnad konstruktion, uppbyggd av 0,2 till 1,3 meter stora stenar. Muren löper till största delen parallellt med åkerkant i öster, men sneddar i mitten över ett i åkern utstickande hörn med skog.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, lövskog, planare parti i östsluttning.

Jordart: Moig, sandig morän.

Kommentar: Norra änden av stenmuren ansluter till södra änden av objekt 29, men skiljs från den av en cirka 1,5 meter stor lucka.

Objekt 30 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 35×12 meter (N-S) stor anhopning av större stenblock, huvudsakligen i ett skikt.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark med lövskog, i kant av planare parti med markerad sluttning strax öster om stenflaket. Stenblocken är lätt mossklädda.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 31, Österåker 121 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 4,5×3,5 meter stort och 0,1 meter högt, tämligen flackt röjningsröse. Uppbyggt av uppstickande 0,5–1 meter stora block och mellan dem mindre till största delen överväxta stenar.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark med lövskog, planare del av östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 32, Österåker 107 – Röjningsröse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 6×6 meter stort och 0,1 meter högt oregelbundet röjningsröse. Uppbyggt av 0,4–0,5 meter stora block, som är mossiga.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark med lövskog, planare del av östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 33, Österåker 109 – Röjningsröse

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett 2,5×2,5 meter stort och 0,3 meter högt, välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,15–0,4 meter stora stenar. Stenarna är lätt mossklädda och något överväxta.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark med lövskog, delvis urhuggen och slyig.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Påminner till karaktären om röjningsrösena inom till exempel objekt 1 och objekt 19.

Objekt 34, Österåker 111 – Röjningsröse

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett 3×3 meter stort och 0,3 meter högt, välvt röjningsröse. Uppbyggt av 0,07–0,3 meter stora stenar mot ett 1,2 meter stort block. Något mossigt.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark med blandskog, delvis urhuggen och slyig.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Påminner till karaktären om röjningsrösena inom till exempel objekt 1 och objekt 19.

Objekt 35, Österåker 113 – Röjningsröse

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett 3×3 meter stort och 0,2 meter högt, välvt röjningsröse. Uppbyggt av cirka 0,2 meter stora stenar. Övermossat.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark med blandskog, delvis urhuggen och slyig.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Påminner till karaktären om röjningsrösena inom till exempel objekt 1 och objekt 19.

Objekt 36; Österåker 129 – Brott/täkt

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: A) En 7×1,5–3 meter (NV-SÖ) stor och 0,5 meter djup fördjupning i fast berg. Skarpkantade partier finns i gropens nordöstra sida. Fem meter norr om A) finns ytterligare en grop B), som är 3×3 meter stor och 0,7 meter djup och grävts ner genom moränen ner till berget.

Topografi/ terräng: Plan och östsluttande skogsmark, tät och slyig blandskog men med en del öppna gläntor. Liljekonvaljetäcke.

Jordart: Moig, sandig morän.

Kommentar: Det är möjligt att bägge groparna uppstått då man grävt ner till berget för att kontrollera dess kvalitet. Väster om täktgroparna, precis i kanten av utredningsområdet finns en större täktgrop av sentida karaktär.

Objekt 37 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 9×3 meter (N-S) stor och 0,5 meter hög anhopning av block.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, lövskog delvis urhuggen och slyig, östsluttning.

Jordart: Moig, sandig morän.

Kommentar: -

Objekt 38 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 20×15 meter (Ö-V) stor och 1,8 meter hög anhopning av sten och block, från 0,2 meter i storlek och uppåt.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, lövskog delvis urhuggen och slyig, planare nedre del av östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Stentippen är tydligt använd i sen tid.

Objekt 39 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 4×4 meter stor och 0,3 meter hög anhopning av block.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, lövskog delvis urhuggen och slyig, planare nedre del av östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 40 – Stentipp, röjningssten

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 35×17 meter (N-S) stor och 0,4 meter hög anhopning av 0,5–1,2 meter stora block.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, lövskog delvis urhuggen och slyig, planare nedre del av östsluttning.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 41, Österåker 128 – Boplats

Status: Fast fornlämning.

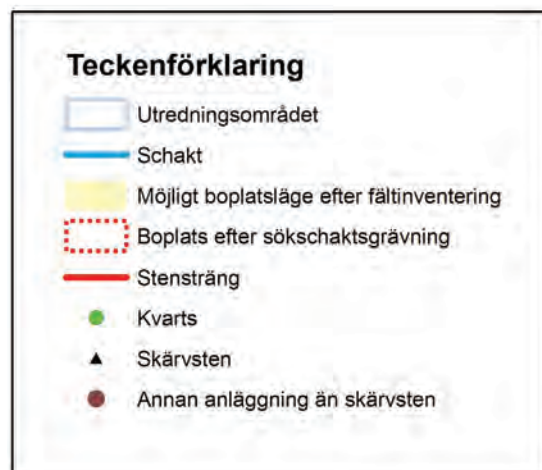
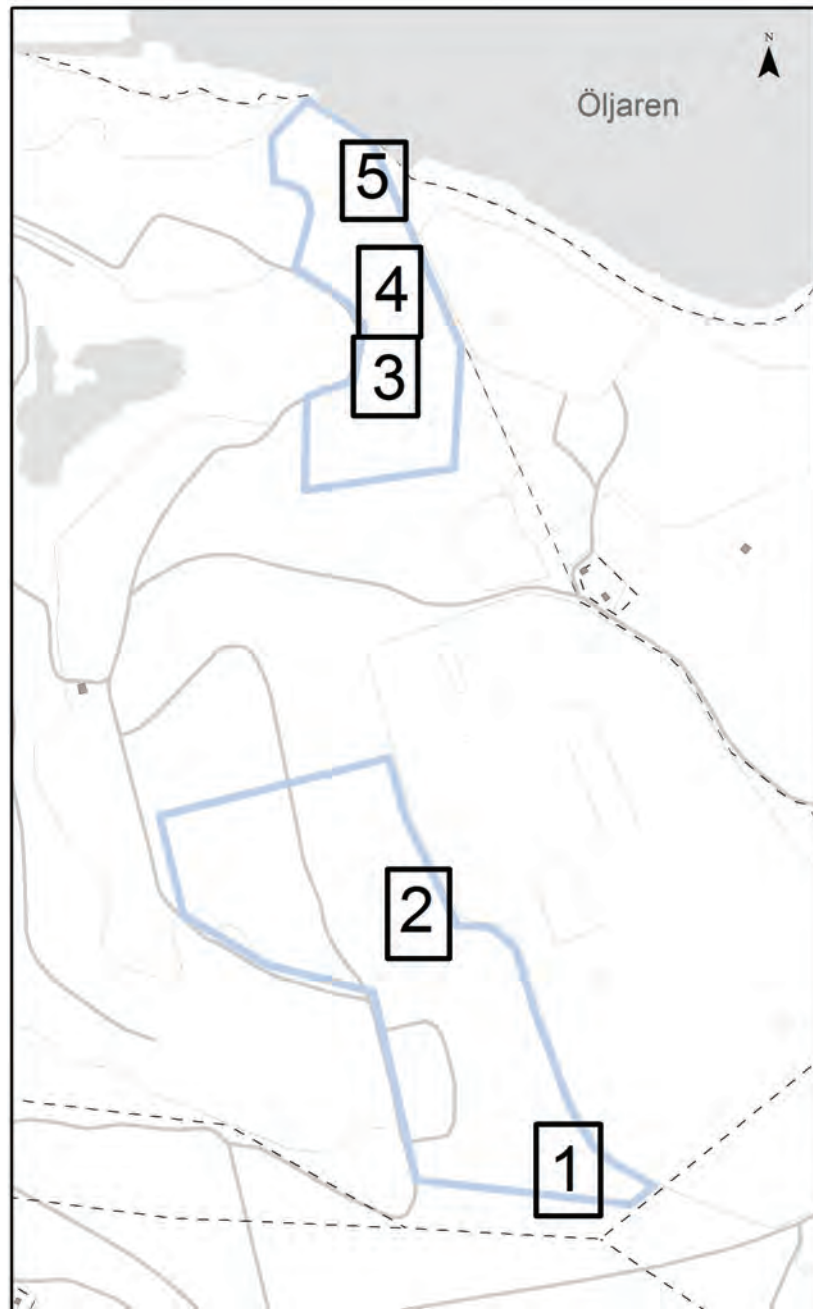
Beskrivning: Inom en 50×5–20 meter (NNV-SSÖ) stor yta finns spår efter en förhistorisk boplats i form av skärviga och skörbrända stenar. Dessa förekommer dels i en anläggningsliknande koncentration i ett av sökschakten dels som enstaka utspridda skärvstenar.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, tät lövskog med sly, östsluttning.

Jordart: Sand.

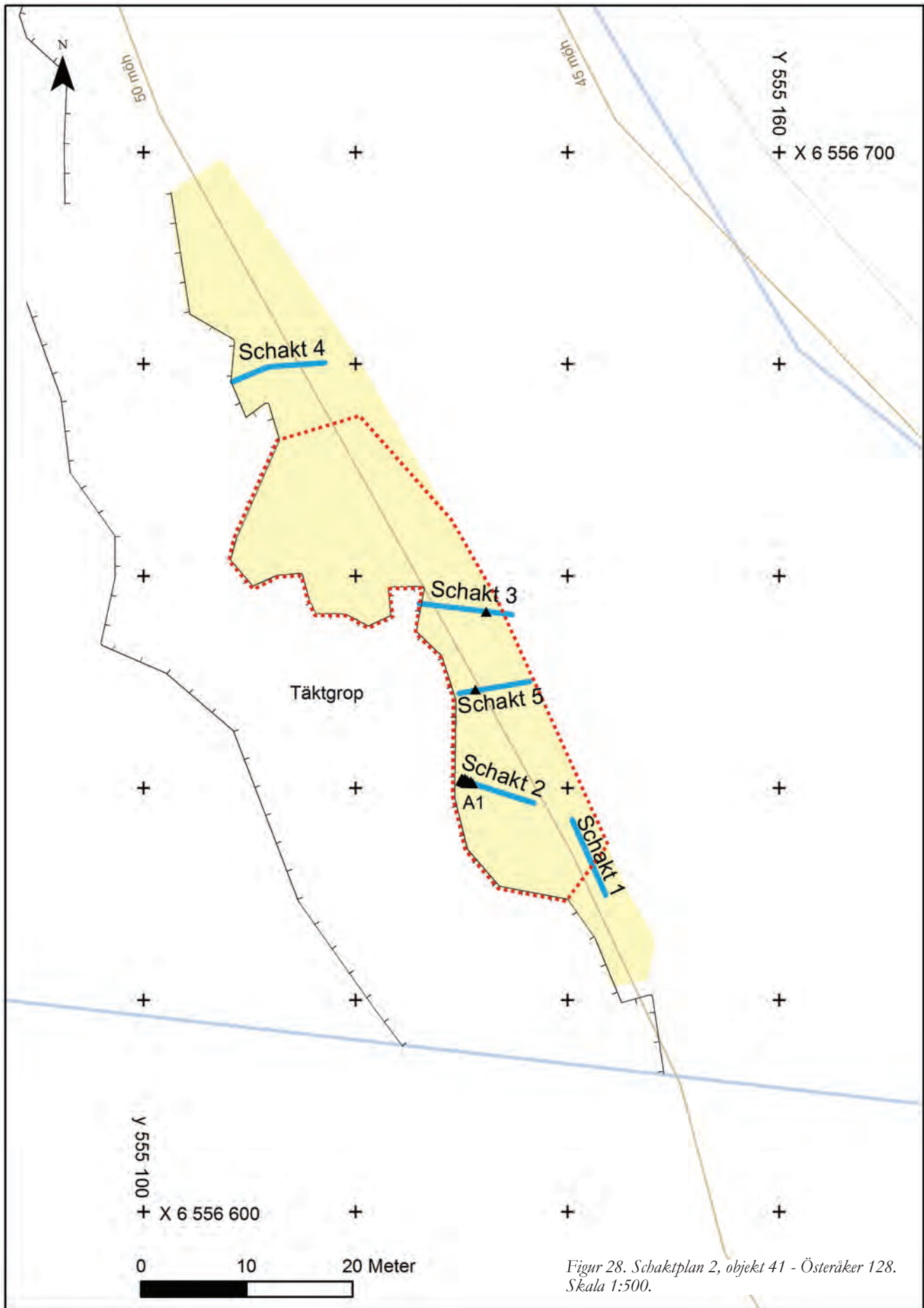
Kommentar: Ursprungligt boplatsläge omfattade en yta om 85×5–20 meter (NNV-SSÖ). Boplatsen har av allt att döma tidigare varit större då den ligger i kanten av en större täktgröp. Höjden över havet är 50 meter vilket ger en möjlig äldsta datering till mesolitikum.

Bilaga 4. Schaktplaner

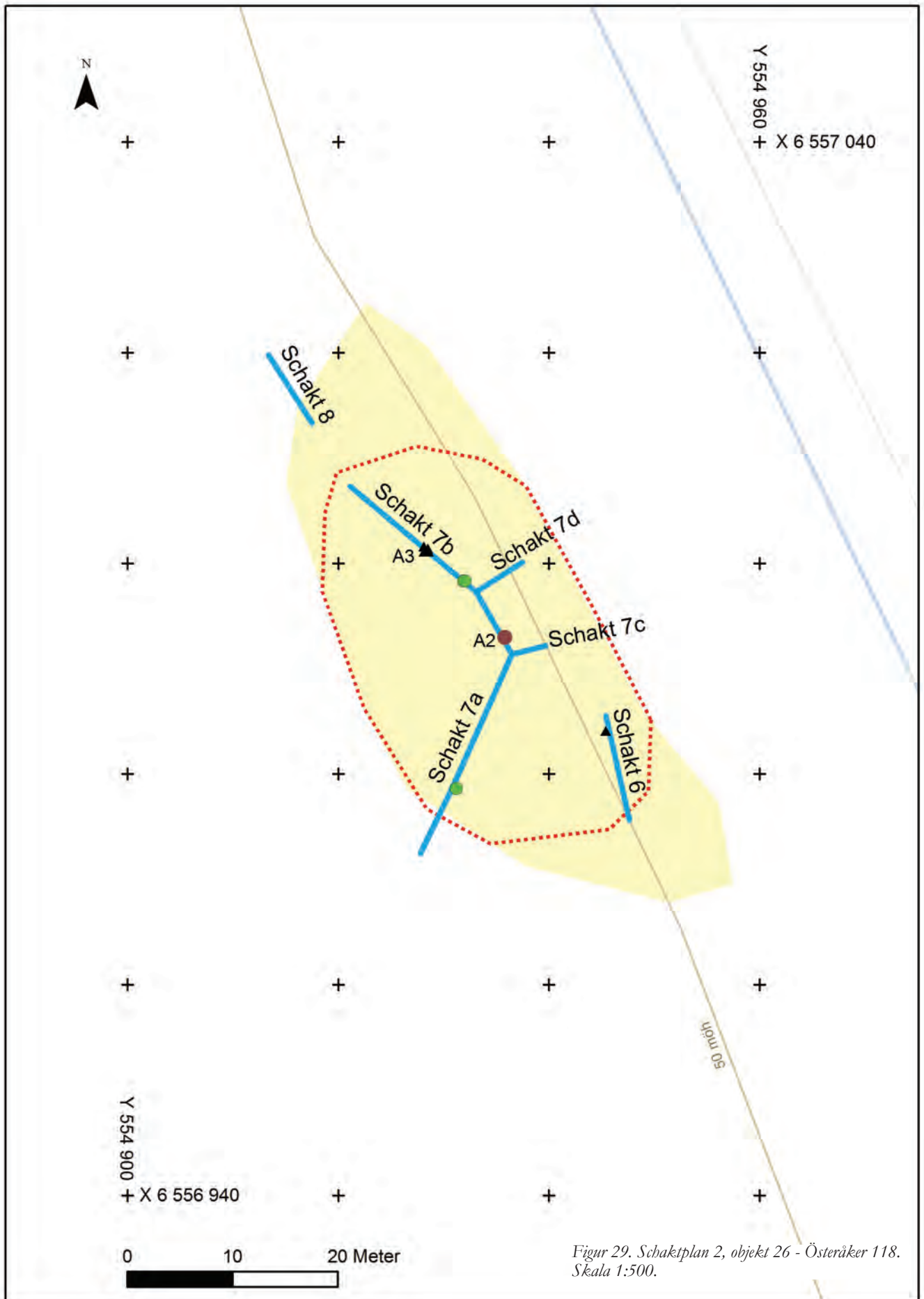

Figur 26. Översiktsplan med läget för de följande schaktplanerna markerade. Skala 1:10 000.

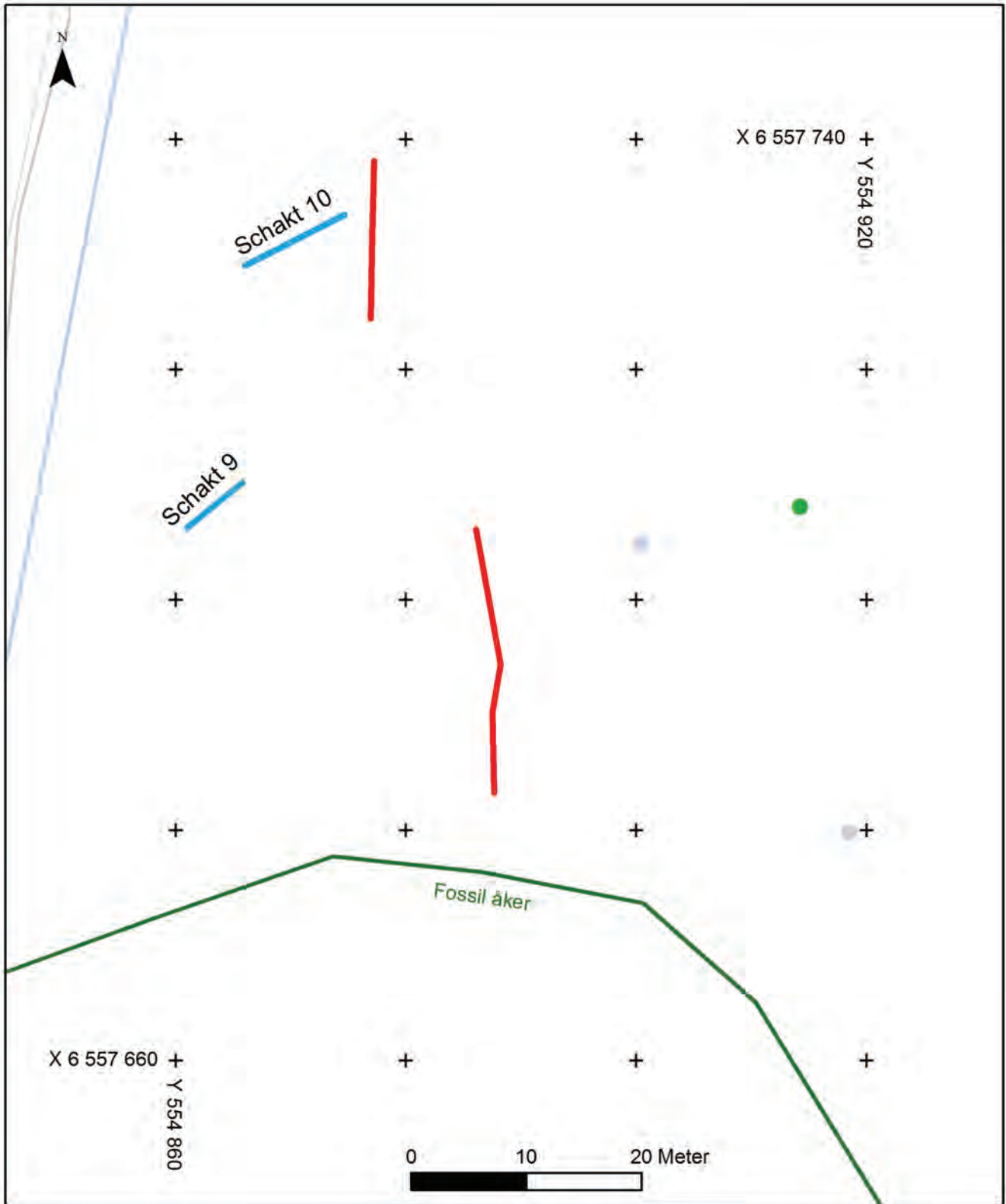
Figur 27. Teckenförklaring till schaktplanerna på följande sidor.

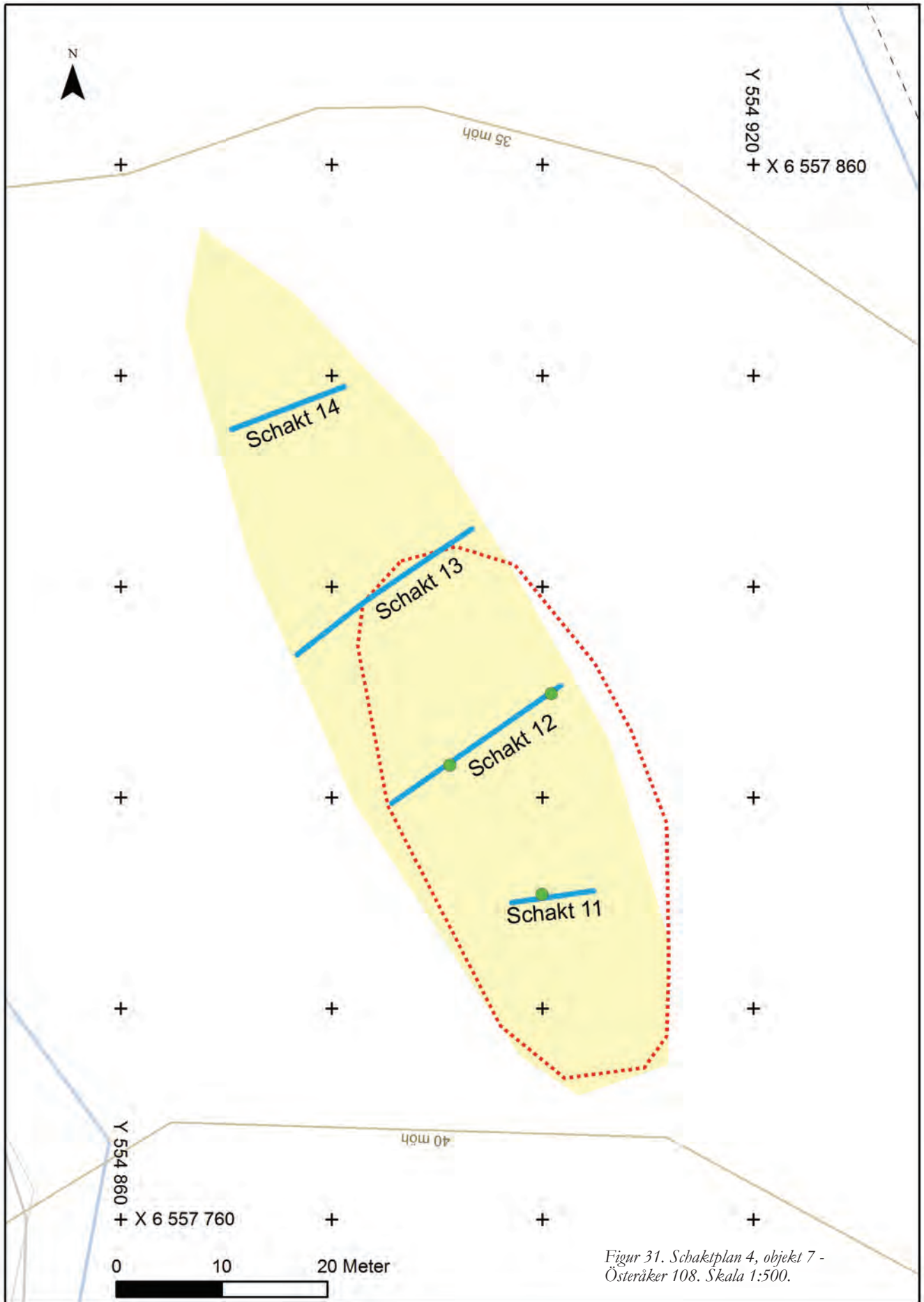
Figur 28. Schaktplan 2, objekt 41 - Österåker 128. Skala 1:500.

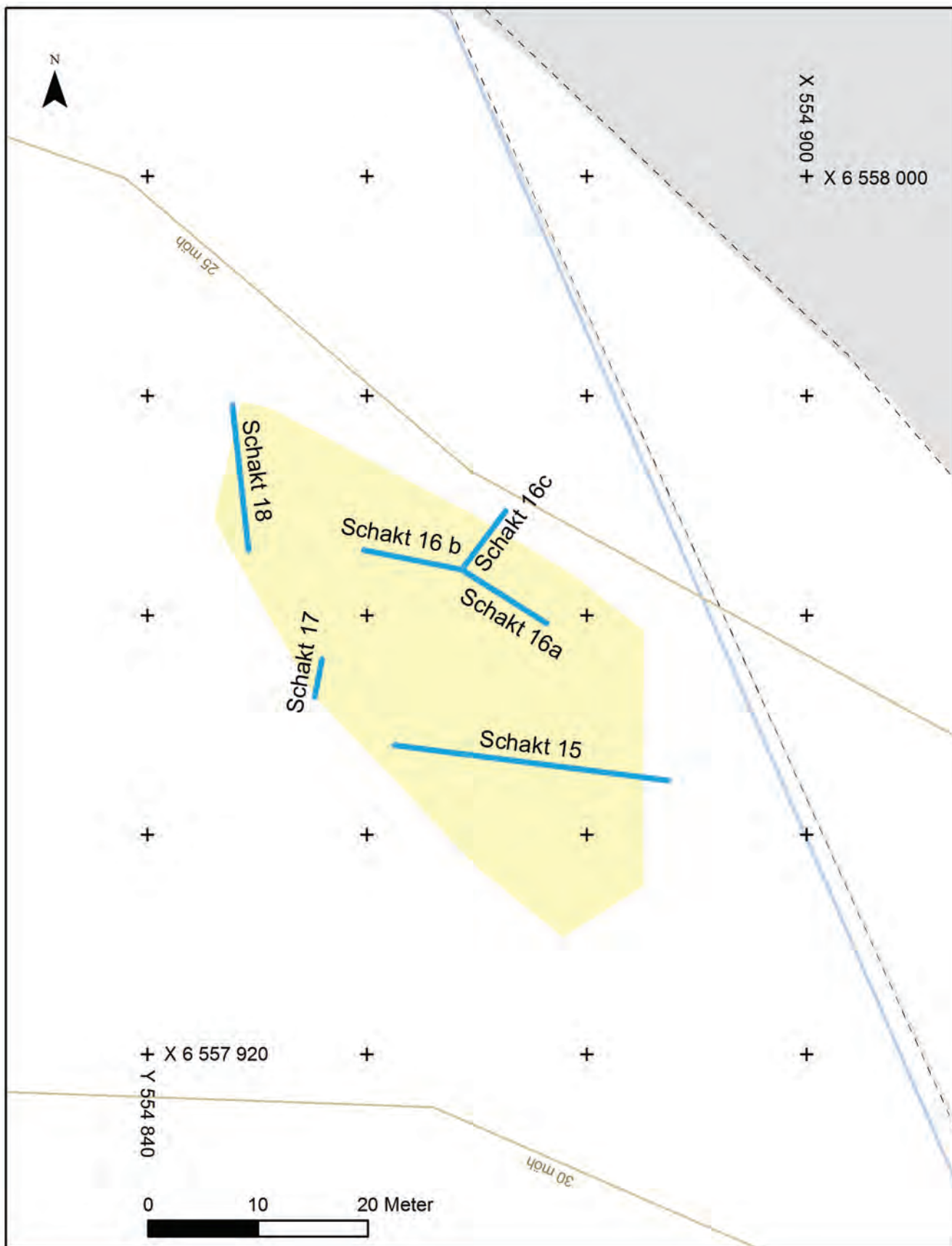
Figur 29. Schaktplan 2, objekt 26 - Österåker 118. Skala 1:500.

Figur 30. Schaktplan 3, Objekt 9 - Österåker 112 och objekt 10 - Österåker 114. Skala 1:500.

Figur 31. Schaktplan 4, objekt 7 - Österåker 108. Skala 1:500.

Figur 32. Schaktplan 5, objekt 2. Skala 1:500.

Bilaga 5. Schakttabell

Schakt	Objekt	Storlek i meter	Stratigrafi	Övrigt
1	41	8x2—3x0,3	Vegetationsskikt (sandigt mylligt) 0,25 meter, följt av grov sand.	En oregelbunden sotfläck 0,6x0,45 meter stor.
2	41	7x2x0,25	Vegetationsskikt (sandigt mylligt) 0,15—0,2 meter, följt av grov sand i väster och fin sand i öster.	A1, skärvstenskonc. i schaktets västra ände. Skärvstenen finns i hela schaktets bredd och 1,3 meter ut åt öster, samt 0,15 meter ned i sanden.
3	41	9x1,5—2x0,25	Vegetationsskikt (sandigt mylligt) 0,2 meter, följt av grov sand i väster och fin sand i öster.	1 st skärvsten mitt i schaktet.
4	41	9x1,2—2,5x0,2	Vegetationsskikt (sandigt mylligt) 0,1—0,15 meter, följt av grov sand.	-
5	41	7x2x0,25	Vegetationsskikt (sandigt mylligt) 0,15—0,2 meter, följt av grov sand utom längst i öster där det är grov mo.	1 st skärvsten i västra änden.
6	26	10x2—3x0,2	Vegetationsskikt 0,1 meter, följt av grusig sand i norr och moig stenig morän i söder.	1 st skärvsten i norra änden.
7a	26	20x1,2—2x0,3	Vegetationsskikt 0,2—0,3 meter, längst i sydväst följt av berg, åt nordöst sten och block, och längst i öster följt av sand.	Fynd av slagen kvarts.
7b	26	22x1,5—2x0,25	Vegetationsskikt 0,15—0,2 meter, följt av sand.	A2, stenanhopning med mörk sand. Sotfläckar. A3, ett mindre antal skärviga stenar intill ett 0,7 meter stort stenblock. Fynd av slagen kvarts.
7c	26	3x2x0,25	Vegetationsskikt 0,15—0,2 meter, följt av sand.	-
7d	26	5x1,5x0,25	Vegetationsskikt 0,15—0,2 meter, följt av sand.	-
8	26	7x2x0,2	Vegetationsskikt 0,1—0,15 meter, följt av moig morän.	-
9	9 och 10	6x2x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,15 meter, och därunder moig stenig morän.	-
10	9 och 10	10x2—2,6x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1 meter, och därunder sandig moig stenig morän.	Mycket sten i storleken 0,04-0,08 meter i skogsmyllan.
11	7	8x1,8—2,4x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1—0,15 meter, och därunder moig morän – förhållandevis stenig och med ett inslag av rundade stenar.	Fynd av slagen kvarts.
12	7	19x1,2—2,4x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1-0,15 meter, och därunder moig morän, förutom längst öster där det var sandig morän.	Fynd av slagen kvarts.
13	7	20x1,2—1,5x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1-0,15 meter, och därunder moig morän med partier av sandig grusig morän.	-
14	7	11x1,2x0,2	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,05-0,1 meter och därunder moig morän, förutom längst i öster där det var grusig sandig morän.	-
15	2	25x1,2—2x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1 meter och därunder grovmo.	-
16a	2	9x1,7x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1 meter, och därunder grovmo.	-
16b	2	9x1,5x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1 meter, och därunder grovmo.	-
16c	2	7x1,5x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1 meter, och därunder moig morän samt på ett mindre part uppstickande berg.	-
17	2	3x3x0,25—1	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1 meter, och därunder grovmo.	Ett djupschakt 1x1x1 meter stort grävdes i ena hörnet.
18	2	14x1,5x0,25	Vegetationsskikt 0,05 meter, följt av mylla 0,1 meter, och därunder grovmo med inslag av morän.	-

Bilaga 6. Anläggningsbeskrivningar

A1, skärvtenskonzentration

Belägenhet: objekt 41 - Österåker 128, schakt 2, X 6 556 640,7 Y 555 130, 3

Beskrivning: Skärvtenskonzentration i västra änden av schakt 2. Skärvtsten förekommer ner till 0,15 meter under avbanad yta, i hela schaktets bredd och från den västra änden 1,3 meter ut åt öster.

A2, grop

Belägenhet: objekt 26 - Österåker 118, schakt 7b, X6 556 992,7 Y 554 936,1

Beskrivning: Mörkfärgning 0,6×0,5 meter stor och 0,1 meter djup, med koncentration av obrända stenar, 0,04-0,12 meter stora, i två lager. Sanden kring och mellan stenarna är brun, medan den runtomkring är gulbeige.

A3, skärvtenskonzentration

Belägenhet: objekt 26 - Österåker 118, schakt 7b, X 6 557 001,0 Y 554 928,7

Beskrivning: Skärvtenskonzentration på södra och östra sidan av ett 0,6×0,7 meter stort stenblock. Koncentrationen var cirka 0,8×0,4 meter stor och 0,15 meter djup, och skadades vid schaktningen. Mellan skärvtstenarna var sanden mörkbrun.